БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетинген.

1951 декабрь 29 СУББОТА № 255 (2429)

ӨРТЭЭ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).

Чаа чылга эки белеткелдиг ужуражыр (1 арын).

В. Новикова.— Совет улустуң тайбынче чүткүлүнүң көргүзүү (1 арын).

В. Шураев. — Марксизм-ленинизмнин эртинезинге шылгарангай салыышкын (2—3 арыннар).

Х. Тембирел. — Малчыннарның чөвүлел хуралы (3 арын).

Тю Сан Вон. — Кореяла бир-ле черде (3 арын).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының алдыгы сессиязы (4 арын).

Великобританияның компартиязының күүскомунуң даргазы Галлахерниң 70 хар харлаалы (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Социализм тиилелгелериниң сорук киирикчилери болгаш организакчылары

Эрге-чагырганы боттарының холунга чаалап алган улустарның эрге-ажыын ёзугаар Төп болгаш Мурнуу- Чөөн Европаның чурттарында амыдыралдың улуг чаартыышкыннары болуп турар. Улус демократиязының чурттарының капиталистиг кулданыгның кинчизинден хосталган ажылчы чоннары социализмниң суурун тургузуп турарлар. Ол чурттарда социализм тургузуушкунуңа сорук киирикчилери болгаш организакчылары болза, коммунистиг болгаш ажылчын партиялар болуп турар.

Ажылчы чоннар-биле эң-не сырый харылзаалыг ол коммунистиг болгаш ажылчын партияларны улустар оларга эң-не чоок болгаш төрел партиялар кылдыр көрүп турарлар. Улустарның хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш боттарының хөй чылдарда чорудуп келген маадырлыг демисели-биле, боттарычың бүгү-ле революстуг ажыл-чорудулгазы-биле ол коммунистиг болгаш ажылчын партиялар ажылчы чоннарның ынакшылын болгаш идегелин чаалап алганнар.

Улустуң сонуургалдарын чүүдендаа бедик көөр, ажылчын ангының херээ дээш демиселге бүгү күжүн бээринге белен эң эки кижилер коммунистиг болгаш ажылчын партияларның хүрээлеңинде кирип, ында катыжып турарлар. Буржуазияның тергиидеп турган чылдарында болгаш фашистиг эжелелдиг чылдарында-даа улустарның хосталгазы, хамаарышпас чоруу болгаш аас-кежин дээш коммунистерниң демиселинге тура-соруун кара-бажың болгаш хилинчектээшкиннер-даа, истеп сүрүүшкүннер болгаш тарады сывырыышкын-даа соксадып шыдаваан. Олар боттарының хайныышкынныг күштерин ажылчы чоннарны хостаарының улуг херээнге берип, оларны Маркс—Энгельс — Ленин—Сталинның тиилетирбес тугуунуң адаа-биле организастап, сырый катыштырып келгеннер.

Улус демократиязының чурттарының марксизм-ленинизм-биле чепсегленген коммунистиг болгаш ажылчын партиялары ажылчы чоннарның эрге-ажыктарын барымдаалап, ол чурттарның улус массаларын социализм тургузуушкунуңа оруу-биле баштап турарлар. Улус демократиязының чурттарында чаа амыдыралдың миллион-миллион тургузукчуларының чогаадыкчы ажылдарынга Совет Эвилелиниң бүгү делегейге төөгүлүг ужур-дузалыг тиилелгелери болгаш ооң коммунистиг тургузуушкунга чедип алган канчаар-даа аажок улуг дуржулгазы сорук киирикчи үлегер болуп турар.

Улус демократиязының чурттары кыска хуусааның дургузунда улуг болгаш алдарлыг орукту эрткеннер. Совет Армияның герман фашизмни тиилээн чоруу болза, Төп болгаш Мурнуу-Чөөн Европаның улустарынга империалистиг кулданыышкынның кинчи-бегин кезээ шагда ап октааш, чаа амыдыралдың тургузуушкунунче кирер арганы берген.

Реакцияны чылча-шапкан чорук, ажылчы чоннарның эрге-чагыргазын быжыктырганы, революстуг аграр чаартыышкыннары, үлетпүрүү транспортту болгаш банкыларны национализастаан чорук улус демократиязының чурттарында аңгы күштериниң холбааларын үндезини-биле өскерткен.

Пролетар диктатуразының ажылын күүседип турар улус-демократтыг күрүнелерни тургузары болгаш быжыктырары дээш ажылчы чоннарның демиселин коммунистиг болгаш ажылчын партиялар удуртуп турарлар.

Улус-демократтыг тургузуг болза, ажылчы чоннарның чогаадыкчы күштерин отурупкан, а ол күштү коммунистер улус ажыл-агыйын катап тургузуп, ону улам-на буруңгаар сайзырадырынче, улус массаларның чаагай амыдыралын шиитпирлии-биле экижидеринче, чаа культураның тургузуушкунунче угландырганнар.

Үлетпүрүнүң дүрген өзүп турары, көдээге күрүненің берип турар улуг дузаламчызы, коммунистиг болгаш ажылчын партияларның канчаар-даа аажок улуг кижизидикчи болгаш политиктиг ажылдары көдээ ажылагыйны көдүреринің болгаш чаартырының аргаларын тургузуп берип турар.

Коммунистиг болгаш ажылчын партиялар ажылчы чоннарның чаагай амыдыралының болгаш оларның культурлуг деннелин бедидериниң дугайында улуг сагыш салып турар. Күрүненің чаңгыс аай планын ёзугаар боттандырып турар экономиканың улуг сайзыраашкыны болза, ажылчын ангының, тараачыннарның болгаш интеллигенцияның материал талазы-биле чаагай чоруун экижидип турар. Ёзулуг демократтыг конституцияларынга үндезилээш, улус демократиязының чурттары ажылдаар, өөренир болгаш дыштаныр эргелерни ажылчы чоннарга херек кырында тыпсып берип турар. Национал культура ол чурттарда чечектелип, эртем болгаш уран-үүлдер сайзырап, улус массаларының калбак кезектери билигже улам-на хөй-хөйү-биле хандыкшып турар апарган болгаш улус чон-биле сырый харылзаалыг чаа интеллигенция тургустунуп турар.

Улус демократиязының чурттарында социалистиг тургузуушкуннуң бүгү-ле чедиишкиннери, чаа тургузугну туюлунга чедир камгалаан чорук болза, коммунистиг болгаш ажылчын партияларның удуртукчу болгаш организакчы ажыл-чорудулгаларының, оларның шылгарангай политиказының болгаш Совет Эвилелиниң оларга хүн-бүрүде берип турар улуг дузаламчыларының болгаш найыралдыг деткимчезиниң ачызыбиле чедип алдынган. Коммунистиг болгаш ажылчын партиялар боттарының чорудуп турар политиказының шынныын херек кырынга көргүзүп, улустуң үндезин сонуургалдарының эрге-ажыын камгалавышаан, ажылчы чоннарның калбак массаларынга улам-на алдар-хүндүлүг болур чорукту чедип алган. Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның политиказы дээрге, улус-демократтыг тургузугнуң амыдыралчы үндезини болур.

Коммунистиг болгаш ажылчын партиялар кайгамчыктыг чедиишкиннерни чедип алгаш, чедип алдынган үүлдериниге оожургавайн-даа турарлар. Олар ажылчы чоннарны бурунгаар тура дүшпези-биле чүктүүрүнге, чаа амыдыралды тургузарының оруунга таваржыр кандыг-даа бергелерни ажып эртеринге кижизидип турар.

Коммунистиг партияларның күштүү болза, масса-биле харылзаазында, партия чон-биле улам-на сырый харылзашкан тудум-на социализмни тургузарының сорулгалары улам-на чедиишкинниг шиитпирлетиннер болгаш партия болгаш улус улам-на күштүг болур дээрзин билбишаан, коммунистер чон-биле харылзаазын могаг-шылаг чокка быжыглап турарлар. Кадрларны, партияны болгаш масса чонну кижизидериниң шылгатынган аргазы—шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди коммунистиг партиялар калбаа-биле нептередип турарлар. Коммунистер болза, чарыштарны баштап, социалистиг медерелге массаны кижизидип, буржуастыг идеолгияга удур, буржуаз націонализмге болгаш космополитизмге удур, күш-ажылга кызымакай, улустуң дайзыннары-биле демиселге коргуш чок чаа кижини тургузары дээш демисежип турар.

Коммунистиг болгаш ажылчын партиялар улус демократиязының чаалап алыышкынын серемчилелдии-биле камгалап турарлар. Ынчангаш дайзының чоруткан агентуралары улаштыр-улаштыр илеретиннип, буураашкынга таваржып турарлар, чүге дээрге, коммунистиг болгаш ажылчын партияларның улус-биле чарылбас харылзаазын үзүп, партияны шын, марксисчи-ленинчи оруктан чая шаптар күш кайда-даа чок. Улус демократиязының чурттарынга тургулаан америк-англи империалистерниң болгаш фашистиг титочу бөлүктүң агентилерин сойгалап илерегкен чорук болза, империалистерниң кембуруулуг сорулгаларынга тергиин күштүг согуг болган.

Улус демократиязының чурттары социализмни чедиишкинниг тургуспушаан, тайбыңны болгаш улустарның кады ажылдажылгазының дем-катыжыышкынын камгалаарының болгаш быжыглаарының политиказын чайгылыш чок чорудуп турар. Коммунистиг болгаш ажылчын партиялар ажылчы чоннарны пролетар интернационализмниң ёзузуга тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң күүлүг лагерин баштап турар улуг Совет Эвилели-биле найыралдажыышкынның ёзузуга кижизидип турарлар. Улус демократиязының чурттарының, Кыдат Улус Республиказының Совет Эвилели-биле акы-дукмалышкы кады ажылдажылгазы улам-на өзүп турар болгаш чаа амыдыралды чедиишкинниг тургузуп турары бүгү делегейге тайбын дээш демиселдиң күүлүг үндезини ол болур.

(«Правданың» мурнуку үүлү).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ

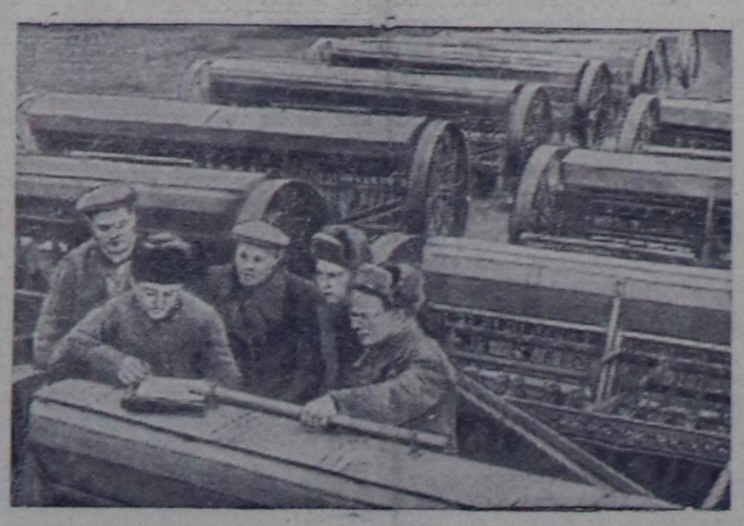

Молдав ССР. Кириет-Лунгский МТС-тиң ажылдап берип турары колхозтар келир чылын тарылга шөлүн дыка улгатырар. МТС-тиң коллективи часкы тарылгага белеткенмишаан, трактор болгаш кожулда хереклелериниң септелгезин чедиишкинниг чорудуп турар. Сеялкалар септелгези доозулган.

Чурукта: мурнакчы трактор бригадазының бригадири Г. Г. Бритков (солагай талазында ийи дугаарында) септетинген сеялкаларны күрүне комиссиязынга дужаап турары.

Чуруу **И. Грязновтуу.** СЭТА-ның пресклишези.

Заводтуң бүгү продукциязын улуг тудугларга

УГЛИЧ. (Ярославль область). Бо чылын Угличиниң механик заводунуң коллективи коммунизмниң улуг тудугларынга улуг салыышкынны киирген.

Заводтуң директору Ю. В. Бобровскийниң СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга медээлээни болза:

Бистиң заводтуң 1951 чылда ажылдап кылган бүгү продукциязын сталинчы тудугларже чоруткан. Чыл дургузунда чер казар снарядтарның, бетон транспортировкалаарынга херектиг механиктиг чаңгыс кубовтуг бадейлерниң, суг тудугларының ханы блоктарынга бетоннар салырда херектиг виброхобаттарның, поэтоннарның болгаш пуль дамчыдар хоолайларның бүдүрүлгезин завод шиңгээдип алган. Улуг тудугларның бүгү хүндүлүг чагыглары хуусаа бетинде күүсетинген.

Ам заводтуң цехтеринде чаа механизмнерни шиңгээдип алырының ажылдары чоруп турар. Чоокта чаа «Волгодонстройнуң» адрезинче суггарылга тудугларынга хереглээр дериг хереклелдерниң баштайгы бөлүүн, ооң иштинде металлдан кылган хоолай дамчыдыгларын чоруткан. Ол ышкаш Волга-Дон каналының тудуун каастаарынга херек шиңдан кылган уран-чечен кудулгаларны кылырынче завод кирипкен.

Чаа, 1952 чылдың баштайгы хүннеринде, завод Сталинградтың болгаш Куйбышевтиң суг белдирлериниң тудугларынга хереглээр гидромеханиктиг дерилгелерни бүдүрүп эгелээр.

(СЭТА).

Коммунизмнин улуг тудугларынга бажыңнар

КОТЕЛЬНИЧ. (Киров область). Областа мурнакчы бүдүрүлгелериниң бирээзи чурттуң ыяштан чүве кылыр заводунуң коллективи чыл планын күүсеткен. Коммунизмниң улуг тудугларының чыл онааалгазын август айда доосканн.

Чоокта чаа ол завод Волгажа чаңгыс аай хевирлиг бажыңнарны чүдүрүп чоруткан. Олар чыл төнчүзүнге чедир пландан ажыр чурттаганың 5 бажыңнарын улуг тудугларже кылып чорударлар.

(СЭТА).

Чаа чылга эки белеткелдиг ужуражыр

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Бай-Тайга районнуң ажылчы чоннары болгаш колхозчулары 1951 чылда улус ажыл-агыйының бүгү адырларының талазы-биле эвээш эвес чедиишкиннерни чедип алган болгаш 1952 чаа чылда оон-даа артык чаа-чаа чедиишкиннерлиг болур дээш күш-ажылдың фронтузунда бедик көдүрлүүшкүннүг ажылдап турар.

Районнуң колхозтары бо чылын планда көрдүнгенин ёзугаар 70 чурттага бажыңнары тудуп алыр ужурлуг тургаш, ам херек кырында 62 бажыңнарны тудуп алган. Ооң иштинде Шуй сумузунда «Мурнакчы» колхоз (даргазы эш Кандан, партия эге организациязының секретари эш Адыг) бо чылын 15 чурттага бажыңнары тудуп алыр ужурлуг тургаш ону бүрүн күүсеткен. Бай-Талда Сталин аттыг колхоз (даргазы эш Калдар-оол, партия эге организациязының секретари эш Кула) бо чылын 19 чурттага бажыңнары тудуп алыр ужурлуг тургаш база бүрүн күүседип алган.

Чурттага бажыңнары тудуп алырының планнарын «Тиилелге» колхоз (даргазы Сундуй-оол), «Дөн-Терек» колхоз (даргазы Маадыр) болгаш «Тээли» колхоз (даргазы Очур-оол) ам дээрезинде күүсетпээн болза-даа, чаа чылдың бетинде күүседир деп хүлээлге ап алган ажылдап турарлар.

Колхозтар чурттага бажыңнарындан аңгыда бо чылын 21 санныг мал кажаалары тудуп алыр планныг тургаш ам херек кырында 19 кажаларны тудуп алган болгаш 3 кажааның тудуун чорудуп турар. Бо талазы-биле база-ла «Мурнакчы» болгаш Сталин аттыг колхозтар өске колхозтарның мурнуку одуруунда чоруп турар. Ынчаарга колхозтар бо чылын культура-амыдыралдың албан черлериниң чеди тудугларын кылыр ужурлуг турган болза, ам ооң дөрттүн күүседип алган болгаш оон артканы тудуушкуннуң байдалында туруп турар. Оларны база-ла чаа чылдың бетинде тудуп доозар ужурлуг. Оон аңгыда районнуң колхозтары бо чылын бүдүрүлге, ажыл-агыйның 14 объектилерин тудар ужурлуг турган болза, ону бүрүн күүсеткен.

Колхозтарның чурттага бажыңнарының тудугларында чүүк сөөртүр дөрт автомашиналыг, 61 аттарлыг, 255 колхозчулар доктаамал ажылдап турар. Ынчаарга мал кажаларының тудугларында 50 ажыл аттарлыг 114 колхозчулар үргүлчү ажылдап турар.

1952 чылда колхозтарның тудуунга хереглетинер 1797 кубометр ыяшты кезип белеткээн болгаш машина оруктарында сөөртүп дажыглаан. Колхозтар бо чылын 150 муң кезек туйбу белеткеп алыр ужурлуг тургаш херек кырында 177 муң кезек туйбуну белеткеп алган. Бо талазы-биле база-ла «Мурнакчы» болгаш Сталин аттыг колхозтар бир дугаар черни ээлеп турар. Чижээ, «Мурнакчы» колхоз 38 муң кезек туйбу бүдүрүп үндүрер планныг тургаш, херек кырында 60 муң кезек туйбуну кылып алган, а Сталин аттыг колхоз 75 муң кезек туйбу бүдүрүп үндүрер ужурлуг тургаш, херек кырында 95 муң кезек туйбуну белеткеп алган. Ол ышкаш колхозтар бо чылын 50 тонна чугай өртедип алыр планныг тургаш херек кырында 59 тонна чугайны өртедип алган, ооң иштинде Сталин аттыг колхоз 30 тонна чугай өртедип алыр ужурлуг тургаш 38 тонна чугайны өртедип алган болгаш «Мурнакчы» колхоз 20 тонна чугай өртедип алыр ужурлуг тургаш ол ёзугаар күүседип алган.

Келир чылдың часкы тарылга кампаниязынга районнуң колхозтары база-ла багай эвес белеткенип турар. Келир күзүн бедик дүжүттерни ажаап алырының суурун районнуң колхозчу тараажылары амдыгаштан белеткеп турар.

Колхозтарның үлетинмес фондуларының өзүлдези

АЛМА-АТА. Алма-Ата областың колхозтары көдээ ажыл-агый чылының баштайгы түңнелдерин үндүрүп турар.

Кетень, Джамбул болгаш Балхаш районнарның колхозтарының 1951 чылда көрдүнген үлетинмес фондулары түүн дыка ашкан. 11 айларның дургузунда областың көдээ ажыл-агый артельдериниң үлетинмес фондулары 22 миллион рубль чедир өскен.

Ол хөреңгилер-биле аулдарда болгаш суурларда бүдүрүлгениң болгаш культур-амыдыралдың 800 ажыг тудугларын туткан. Дыка хөй уксаалыг малдар болгаш көдээ ажыл-агый машиналарын садып алган.

Алма-Ата областың «Горный гигант» деп миллионер-колхозу үлетинмес фондуга 600 муң ажыг рубльди шилчиткен. Мында сүт-бараан фермазының комплект механизациязы дооступ турар болгаш 500 ажыг мал кирер садып алган бызаа кажаазын тудуп турган.

(СЭТА).

Совет улустуң тайбыңче чүткүлүнүң көргүзүү

1951 чылдың сентябрьның 23-те болган тайбың талалакчыларының область конференциязындан мени болгаш Шагаан-Арыг МТС-тиң комбайнёру эш Бюрюнү Бүгү-эвилелдиң тайбың талалакчыларының үшкү конференциязының төлээзинге соңгаан.

Мен амыдыралымда бир-ле дугаар Москвага чеде бердим.

Москваның вокзалдарынга, заводтарның цехтеринге, албан черлериниң бажыңнарынга улуг кызыл өстерге конференцияның төлээлеринге байыр чедирген лозуңнарны азып каан турган.

Мен «Европа» гостиницага турган мен. Москваның кайы-даа талазынче, кайнаар-даа баарымга, кандыг-даа кижилерни көөрүмге оларның арын-шырайы, оларның кайызы-даа бодунуң төрээн чуртунуң чечектелиишкининге, тайбың тургузуушкунунга ажылдап турарын чугаалап турар болган.

Ноябрьниң 25-те кажээкинин 5 шактан эгелээш төлээлериниң өүрүткээшкини эгелээн. Кижи бүрүзү өөрүшкүнүң сагыш сеткили-биле төлээ деп билеттерин ап турганнар.

Конференцияга 1137 төлээлер сонгутурганнар. — Олар акы-дукманың найыралы-биле бүргелген Совет Эвилелиниң бүгү улустарының төлээлери.

Төлээлериниң иштинде Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары 112, Сталинчы шаңналдың лауреаттары 147, ажылчыннар 220, колхозчу тараачыннар 225 кижи болгаш өскелери совет интеллигенциянын төлээлери.

Ол ышкаш конференцияга даштыкы чурттарда тайбың талалакчыларының баштыңчылары болгаш төлээлери база олурушканнар.

Конференцияга 5 улуг күрүнелериниң аразынга Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга хол үжүүнүң салыышкынының Совет Эвилелинге эрткениниң түңнели болгаш тайбың камгалалының ээлчеглиг сорулгаларының дугайында Тайбың камгалалының Совет комитединиң даргазы Н. С. Тихоновтуң илеткелин чугаалашкан. Конференцияга янзыбүрү эртемниг, ажылдыг 70 төлээлер санал бергеннер. Олар боттарының саналдарынга совет кижилериниң дайынга хөөн чогун, тайбың дээш, кижилерниң келир чаагай үезин коммунизм тургузарының хереңге совет кижилериниң чаңгыс эп-сеткилин, маадырлыг күш-ажылын чаңгыс үн-биле чугаалап турганнар.

Санал бергеннериниң иштинден 80 харлыг бызанчы эш Половинкиниң саналы менээ кончуг тааланчыг болган. Эш Половинкин бодунуң саналынга «Америк империалистер бистерни дайын-биле коргутпазынар. Ажыы-биле чугаалаарга бисте дайылдажыр шөлээн чок. Бисте Совет Эвилелинде улуг тудуушкун болуп турар. Бис силерниң кыжаныышкынынардан кортпас бис. Бир эвес херек болза, Төрээн чуртувус дээш кажан-даа туржуп шыдаар бис» — деп чугаалаан. Эш Половинкин назыны улуг-даа болза, ам Молотов аттыг электри станциязының тудуушкунунда ажылдап, үлүг нормазын 150 хуу күүседип турар.

Ол ышкаш Харьков областа «Большевик» колхозтуң звено удуртукчузу хереңжен эш Твердохлебтин саналы база-ла кончуг эки болган. Эш Твердохлеб саналынга бодунуң колхозундан үлегерлеп колхозчу тараачыннарның улуг чедиишкиннерин чугаалаан.

Гитлержи эжелекчилер ол колхозтуң суурун төш чок кылдыр өртедип чок кылган турган. Ам ында бажыңнар катап тургустунган. Ында ортумак школа, эмнелге черлери ажылдап турар болгаш 980 олуттуг клуб туттунуп турар. Механизастатынган чаа мал фермалары туттунган. Суур электрижитинген, Колхозчу шөлдерден дайын мурнундагызындан хөй дүжүттү ап турар. Бо чылдың чайынында колхозтуң шөлүнге 8 тракторлар, 4 боду чоруур комбайннар болгаш электри-биле ажылдаар ийи тараа бастырар машиналар ажылдап турган. Бо чылын колхоз 2,5 миллион рубль орулгалыг болган.

— «Бистиң күш-ажылывыстын, бистиң тайбыңга ынакшылывыстын түңнели ол» — деп сөзү-биле эш Твердохлеб саналын дооскан.

— Маңаа эштер Тайбыңның Пактызын чарарының кыйгырыының адаанга бистиң кижилеривистиң чаңгыс эп-сеткилдиг хол үжүүн бижип турганын чугаалап турлар. Мен аңаа немеп каайн. Аңаа немештир саазын кырында холунуң үжүүн биживвэннериниң хөй холдарының үжүктери бар — ол болза, бистерге өртектиг, тайбыңның хереңге дээш өлген кижилериниң аттары. Олар бистиң-биле. Бир эвес олар бо залга келген болза, «Озалдаваанда доктаанар — бистиң акыларывыс, ооллдарывыс бар. Бир эвес титтиге бергинерге олар Төрээн чуртунун, тайбыңның хереңге дээш туржуп шыдаарлар» — деп кижилерниң ханындан долларлар кылып турар империалистерге сагындырарлар ийик деп эш И. Эренбург чугаалаан.

Конференцияга Совет Эвилелинде болгаш даштыкы чурттарда янзыбүрү организациялардан, кижилерден келген телеграммаларны номчуп турган.

Конференциядан делегейниң бүгү чурттарында тайбың дээш шимчээшкиннин бүгү киржикчилеринге кыйгырыгны чаңгыс эп-сеткил-биле бадылап үндүрген. Ол ышкаш улуг башкы Сталинга байырлыг чагааны конференцияның төлээлери улуг өөрүшкү-биле чоруткан.

Тайбың талалакчыларының 3-кү Бүгү-эвилел конференциязы, совет кижилерниң тайбыңга ынакшылын, оларның тайбың дээш демиселин база катап быжыы-биле бадыткаан.

Конференцияның төлээлери-биле кады мен Москваның элээн хөй черлерин экскурсиялап көрген мен. Москвада бо чылын 26 каът бедик бажыңны ажыглалга киирип турар. Ленин даанда 32 каът Москванын күрүне университединиң бажынын тудуп турар. Ол улуг тудугну 167 га шөлде тудуп турар, ында 10 муң ажылчыннар ажылдап турар.

«Парижская коммуна» деп идик кылыр фабрикага база чораан бис. Ол фабрикада 7200 ажылчыннар ажылдап турар. Чиг-эт, материалды камнаарының дугайында,— Сталинчы шаңналдың лауреады Лидия Корабельниковаңың бүгү чуртка тараан эгелекчи саналы бо фабрикадан үнген. Фабрика хүнде 35—36 муң эш идиктерни бүдүрүп үндүрүп турар. Ол фабриканың ажылчылары 5 чыл планын күүсеткеш, пландан дашкаар 4 миллион эш идиктерни чуртка бергеннер.

Ол ышкаш Москваның төөгүлүг музейлерин, Кремльдиң Оружейный палата деп музейин, Третьяковский галлереяны, метрону болгаш Москваның өске-даа черлерин экскурсиялап көрген бис.

Москваны көргеним болгаш тайбың талалакчыларының конференциязының ажылынга киришкеним мээң амыдыралымга аас-кежиктиг төөгү болуп артып каар.

Мен делегейге быжыг тайбыны, бистиң чуртувуска коммунизмни тургузары дээш бүгү күжүмнү бээр мен.

В. НОВИКОВА.

Марксизм-ленинизмниң эртинезинге шылгарангай салыышкын

И. В. Сталинның „Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап“ деп ажылының 25 чыл болганынга

Чээрби беш чыл мурнунда 1926 чылдың декабрьда Коминтернаның Күүскомунуң VII калбак пленумунга эш Сталин «Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап» — деп илеткел кылган.

Ленинниң өлүм чок херээниң улуг уламчылакчызы — эш Сталинны дескиндир сырый катышкан большевиктерниң партиязы, чурттуң социалистиг индустриализациязының дугайында партияның XIV съездизниң төөгүлүг шиитпирин боттандырар дээш ол үеде шиитпирлиг демиселди чорудуп турган. ССРЭ-ге чаа шериг халдаашкынының айыылын дөгеп турган даштыкы дайзыннарның нүгүл чөңгээзи бар турза-даа, большевиктерниң партиязы социализмни тургузарының оруунче совет улусту баштап алгаш, бүзүрелдинбиле бурунгаарлап турган. Социализмниң тургузуушкунуң үзерин, капитализмни катап тургузарының оруунче чуртту кирерин оралдажып турган троцкийжи-зиновьевчи хоралакчыларны партия кам-хайыра чокка часа шапкан. Акы-дунма коммунистиг партияларны буурадыр сорулга-биле хоралакчылар оларже шургуп кирип турган. Троцкийжилерниң партияже атаказы даштыкыда кадет-меньшевикчи лагерьниң, барыын-чүктүң социал-демократтыг партияларының баштыңчыларының, империализмниң лагериниң дорт деткимчезин ап турган. «Чемберленден Троцкийге чедир чаңгыс-аай фронт тургустунуп турар» — деп ынчан эш Сталин айыткан.

Эш Сталинның «Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап» деп илеткели болгаш илеткел талазы-биле кылган түннел чугаазы ССРЭ-ге социализм тургузар дээш большевик партияның демиселинге, троцкийжи-зиновьевчи хоралакчыларга удур демиселинге шылгарангай рольду ойчаан. Троцкийжи-зиновьевчи хоралакчыларны идея болгаш организас талазы-биле часа-шавар ажылды организаставышаан, эш Сталин большевик партияның болгаш Совет күрүнениң быжыглаашкынын хандырып, социалистиг тургузуушкуннуң тиилелгезиниң болдунарынга хапы бүзүрелбиле бүгү совет улусту сорук кирген.

1926 чылдың октябрь-ноябрьда Бүгү-эвилелдиң XV партконференциязы болуп эрткен. Аңаа эш Сталин «Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында» илеткел кылган. Ол конференция болза, Ленинге удур, улуска удур троцкийжи-зиновьевчи блоктуң платформазын часа-шаварының чугула чадазы болган. ВКП(б)-ниң XV конференциязы болза, ССРЭ-де тургузуушкуннуң социалистиг перспективазынга, бистиң чуртувуска социализмниң тиилелгези дээш демиселге үндезилээш партияны сырый катыштырган.

Ол үеде революцияның түр чавырлыышкынының болгаш капитализмниң чамдык сегиишкининиң байдалдарында даштыкы чурттарның коммунистиг партиялары боттарының хүрээлении большевикчидер дээш күжениишкиниг демиселди чорудуп турганнар. Акы-дунма компартияларны идея талазы-биле чепсеглээри, революцияның дайзыннары-биле демиселге эптеш чок болгаш принципиалдыг болур чорукка оларны өөредири, оларның хүрээлеринде шургуп кире берген троцкийжилерни часа-шаварынга оларга дузалаары херек турган. Коминтернаның Күүскомунуң VII калбак пленумунга эш Сталинның «Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап» деп илеткели болза, акы-дунма компартияларны большевикчидеринге, сларны Ленин — Сталинның тиилетирбес улуг өөрединиң ёзузунга кижизидеринге күүлүг идеялыг чепсек болур.

Эш Сталинның илеткели болза, чогаадыкчы марксизмниң шылгарангай чогаалы болур. Эш Сталин ол ажылынга пролетариаттың революстуг партиязының дугайында Ленинниң өөредиин байыткан болгаш ВКП(б)-ниң байлак дуржулгазынга даянгаш, пролетар партияларының партияның иштики чөрүлдээлерин демиселдиң аргазы-биле ажып тиилеп тургаш хөгжүүрүнүң хоойлузун үндезилеп тургускан.

Империализм үезинде капиталистиг чурттарның дең эвес хөгжүлдезиниң хоойлузунуң дугайында Ленинниң ажыдыышкыны: эш Сталин бүгү тала-биле үндезилээн болгаш чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң ленинчи теориязын улам ынай сайзырадып, тодаратканда, ону ССРЭ-ге боттандырарының аргаларының дугайында айтырыгны ажылдап кылган. Бүгү чурттарның пролетариаттарының революстуг шимчээшкининиң тиилелгезиниң эң шын оруун айытпышаан, революцияның националдыг болгаш интернационалдыг сорулгаларының чацгыс-эптиг болгаш чарылбас чоруунуң дугайында айтырыгны эш Сталин ажылдап кылган.

Эш Сталинның «Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап» деп чогаалында партияның болгаш ажылчын аңгының дайзыннарынга ленинчи эптеш чок болгаш шиитпирлиг чорук синниккен. Ол чогаалда айыткан сталинчы шылгарангай идеялар болза, делегейниң пролетариадының революстуг демиселиниң хөгжүлдезиниге, коммунизмче орук-биле совет ниитилелдиң соксаал чок шимчээшкининге канчаар-даа аажок улуг салдарны көргүзүп келген болгаш көргүзүп турар.

1.

«Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап» деп илеткелинге эш Сталин тус-тус чурттарга социализм тиилелгезиниң дугайында ленинчи өөредигниң шынныын кайгамчык шиитпирлии-биле камгалаан болгаш ону шылгарангай сайзыраткан.

1915 чылда «Европаның Катышкан Штаттарының лозунунуң дугайында» деп ажылынга Ленинниң айытканы, чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң болдунарының дугайында ленинчи теорияга даянгаш, ол теорияны улам сайзыратпышаан, И. В. Сталинның айытканы болза, ССРЭ-ниң ажылчын аңгызы ажылчы тараачыннар-биле эвилелдежип алгаш бодунуң иштики буржуазиязын узуткап шыдаар, техник-эконом талазы-биле чурттуң дыка хожудангай чоруу турза-даа, ССРЭ-ге социализмни тургузуп шыдаар. И. В. Сталин болза, чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң болдунарының дугайында ленинчи ажыдыышкынның төөгүлүг ужур-дузазын көргүскен болгаш бо айтырыг талазы-биле Маркс биле Энгельстиң тайылбырлалдарын канчаар билир ужурлугул дээрзин марксизмниң бодалдарын барымдаааш тайылбырлаан.

Эрткен чүс чылдың дөртен чылдарында, кажан монополистиг капитализм чок турда, кажан капиталистиң ээлетинмээн чаа-чаа девискээрлерже непперевишаан, өрү угланыышкынның шугум-биле хөгжүп турда, а дең эвес хөгжүлдениң хоойлузу тодаргайы-биле билдинмейн турда, Маркс биле Энгельс болза, социалистиг революция кандыг бир чаңгыс чуртка тиилеп шыдавас, чүгле ниити согуушкуннуң түннелинде шупту ийикпе, азы сайзырангай капиталистиг чурттарның хөй кезиинге ол тиилеп болур деп түннелди үндүргеннер. Ол түннелди сөөлүнде барып бүгү марксистер удуртулга болдура берген.

Ынчалза-даа XX чүс чылдың эгезинде, эң ылаңгыя делегейниң бир дугаар дайынының үезинде кажан капитализм монополистиг капитализмче шилчип, өрүлеп турган капитализм өлүп турар капитализм апарганда, кажан делегей империализминиң фронтузунуң өөнделевес кошкаан дайын илередип көргүскенде, а дең эвес хөгжүлдениң хоойлузу янзы-бүрү чурттарда пролетар революциязының аңгы-аңгы үелерде өскүп турарын баш удур тодаратканда, — Ленин болза, марксисчи теорияга үндезилээш, хөгжүлдениң чаа байдалдарынга социалистиг революция тускай алдынган чаңгыс чуртка тиилеп болур ,бүгү чурттарда революцияның өскүүр үези янзы-бүрү болуп турарының уламындан бүгү чурттарга азы сайзырангай капиталистиг чурттарның хөй кезиинге социалистиг революцияның тиилелгези харугда болдунмас, ынчангаш Маркс биле Энгельстиң эргч формулазы төөгүлүг чаа байдал-биле дүүшпес апарган деп түннелди кылган.

Маркс биле Энгельстиң түннели бодунуң ол үезинде, тодаргайлаарга капитализмниң монополия мурнундагы үезинде шын турган деп эш Сталин айтып турар. Ам монополистиг капитализмниң үезинде Ленинниң түннели шын болуп турар. Троцкийжилерниң болгаш зиновьевчилерниң боттарының контрреволюстуг бодалдарын марксизмни үндезилекчилериниң алдары-биле чаап дуглаар дээн оралдажыышкынын эш Сталин часа-шапкан. Эш Сталинның чугаалааны болза: «Бир эвес Энгельс дириг турган болза, ол эрги формулалдан халбактанмас ийик, харын, «Бүгү эрги формулаларны аза алзын, ССРЭ-де тиилелгелиг революция делгерезин!» деп чугаалавышаан, бистиң революциявыска бүгү тала-биле байыр чедирер ийик» (И. Сталин. Чогаалдар т. 9, арын 303).

Империализм үезинде капиталистиг чурттарның эконом болгаш политик талазы-биле дең эвес хөгжүлдезиниң дугайында бодунуң ажыткан хоойлузунга үндезилээш, чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң болдунарының дугайын Ленин айыткан.

«Империализм үезинде дең эвес хөгжүлдениң хоойлузу дээрге, өске чурттарга деңнээрге бир чурттуң шуурааашкынныг хөгжүлдези, делегей рыногундан бир чуртту өске чурттарның дүрген үндүр кызып кааптары, **хуваажып каапкан делегейни** шериг үскүлежиишкининиң болгаш шериг катастрофазының аргазы-биле үе-үелеп катап хуваажыры, империализмниң лагеринде чөрүлдээлериниң ханылаары болгаш чидигленири, делегей капитализминиң фронтузунуң кошкаары, ол фронтуну тус-тус чурттарның пролетариаттарының чаза таварып болуру, тус-тус чурттарга социализмниң тиилеп болуру ол болур» (И. Сталин. Чогаалдар т. 9, арын 106).

Империализм үезинде капиталистиг чурттарның дең эвес хөгжүлдезиниң дугайында ленинчи хоойлуну эш Сталин бүгү теория талазы-биле үндезилээн болгаш тодараткан, ол хоойлунуң кол үүлдерин илереткен болгаш ону ниитилел хөгжүлдезин шинчилээринге ажыглап турган делегей хөгжүлдезиниң перспективаларын чуруп көргүскен.

«Бүгү делегейниң империалистиг дайыны болза, хуваатынган делегейни катап хуваажырының баштайгы оралдажыышкыны болган. Ол оралдажыышкын Россияга революция тиилелгезинге, колониалдыг болгаш хамаарылгалыг чурттарга империализмниң үндезиннерин божаңнадырынга капитализмни чедирген.

Катап хуваажырының бир дугаар оралдажыышкынын империализмниң лагеринде белеткел ажылы чорутунуп турар ийи дугаар оралдажыышкын эдерер ужурлуг дээрзин чугаалаан-даа херээ чок.

Катап хуваажырының ийи дугаар оралдажыышкыны делегей капитализминге бир дугаарындан артык каражалыг болур дээрзинге чигзиниг туруп болур деппе» (И. В. Сталин, Чогаалдар, т. 9, арын 108).

Эш Сталинның генийлиг баш бурунгаар көрүүшкүнү бүрүнү-биле боттанган. Империалистер делегейниң ийи дугаар дайынын херек кырынга кыпсып үндүрген. Дайынның түннелинде империализмниң делегей илчирбезинге чаа үстүүшкүн болган. Империализмниң системазындан Европаның болгаш Азияның элээн каш чурттары үнүлээн, ол чурттарның улустары Совет Эвилелиниң дузаламчызы-биле улус-демократтыг тургузугну тургузуп алганнар. Улуг кыдат улус төөгүлүг тиилелгени чедип алган. Ол тиилелге болза, Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының соонда империализмге эң-не күштүг согуушкун болган. Германияның Демократтыг Республиказы тургустунган. Демократияның болгаш социализмниң күштериниң базыышкыны-биле капитализм кыстырып, бодунуң туружун чайлап бээр ужургга таварышкан. Делегейниң ийи дугаар дайынының сөөлүнде Совет Эвилелиниң күүзү улам өскен, улустар аразында тайбың дээш, демократия дээш туруштуг болгаш кедилиг демиселди чорудуп турар канчаар-даа аажок улуг демократтыг лагерь тыптып үнген болгаш быжыккан.

Ам үеде америк-англи империалистер делегейниң үш дугаар дайынын белеткеп турарлар. Олар дайын белеткелинден агрессияның ажык үүлгедиишкининче шилчээннер. Кореяда америк интервенция ол дугайында херечи болур.

Бир эвес империалистер делегейниң үш дугаар дайынын кыпсып үндүрер болза, ол дайын чүгле капиталистиг тус-тус күрүнелериниң эвес, харын бүгү делегей капитализминиң хөөржүдүкчүзү болур.

2

Чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң дугайында айтырыг ол үеде чүге онза чугула ужур-дузалыг турганын эш Сталин «Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап» деп чогаалында көргүскен. Ынчан өске чурттарда революцияның чорудулгазы оожургаан болгаш капитализмниң чамдык сегиишкиннери болуп турган. Үрелиишкинни ажып тиилээн сөөлүнде тургузуушкунну кандыг уг-шигге чорударыл, чурттуң даштынга капитализмниң сегиишкини чоруп турар болгаш чурттуң иштинге чаа эконом политиказын чорудуп турар үеде социалистиг ниитилелди тургузуп болур бе деп айтырыг партияның мурнунга тургустунуп турган.

Чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң дугайында ленинчи теорияны хөгжүтпүшаан, «капиталистиг хүрээлээшкинде туруп турар чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң дугайында айтырыгның иштики, даштыкы ийи талазын ылгап көөрүнүң эргежок чугулазын эш Сталин 1924 чылда бижээн «Октябрь революциязы болгаш орус коммунистерниң тактиказы» деп ажылында айыткан.

Иштики талазы — ол болза, чурттуң иштинде, социализмни тургузуп турар аңгыларының бот-боттарыгга харылзаа байдалының дугайында айтырыг, даштыкы талазы— ол болза, амдыызында социализмниң карачаңгыс чурту болуп турар ССРЭ-биле капиталистиг хүрээлээшкининиң аразында бот-боттарынга харылзаа байдалының дугайында айтырыг болур. Иштики бергелерни ССРЭ-ниң ажылчыннары биле тараачыннары боттарының күжү-биле ажып шыдаар, олар экономика талазы-биле боттарының буржуазиязын ажып тиилеп, социалистиг ниитилелди тургузуп шыдаар дээрзин эш Сталин көргүскен. Ынчалза-даа амдыызында капиталистиг хүрээлээшкин туруп турда, ССРЭ-ге удур капиталистиг интервенцияның болгаш капитализмниң катап тургустунарының айыылы база туруп турар.

Мооң ужурунда «Чаңгыс» чуртка социализмниң үзе тиилелгезинге делегей буржуазиязын ажып тиилээри азы тоң-дора дээрде хамаарышпас болдурары эргежок чугула. Ынкдыг сорулганы чүгле элээн каш чурттарның пролетариаттарының күжү-биле шиитпирлеп болур деп партия санап турар. Мынчангаш кайы бир чуртка социализмниң үзе тиилелгези дээрге, тоң-дора дээрге-ле элээн каш чурттарга пролетар революциязы тиилээн турар дээни ол-дур» «И. Сталин. Чогаалдар. т. 9, арын 24—25).

Эш Сталинның ол айтыышкыны социализмни тургузарынга, ССРЭ-ниң камгалалдыг күүзүн күштелдиринге болгаш капиталистиг чурттарның пролетариады-биле интернационалдыг харылзааларны быжыглаарынга күштерни бүгү талазы-биле дынзыдарының эргежок чугулазын партияга болгаш совет улуска айтып турган.

ССРЭ-де социализмниң политиктиг сууру ам тургустунган деп эш Сталин айыткан. Ол суур болза, пролетариаттың диктатуразы болур. Сорулга болза, боттарының күжү-биле социализмниң экономнуг суурун тургузары турган.

«Социализмниң экономнуг суурун тургузары дээрге, көдээ ажыл-агыйны социалистиг индустрия-биле чаңгыс бүдүн ажыл-агый кылдыр катыштырары, көдээ ажыл-агыйны социалистиг индустрияның удуртулгазынга чагыртыры, көдээ ажыл-агыйбиле индустрия продуктуларының орналгаларынга үндезилээш хоорайбиле көдээниң аразында харылзааларны экижидери, аңгыларны болгаш чүнүн-даа мурнунда, капиталды төрүп үндүрүп турар бүгү каналдарны хаары болгаш узуткаары, алызынга барып аңгыларны дорт болгаш шуут узуткаарынга чедирер ужурлуг бүдүрүлгени болгаш хуваалданы тургузары болур» (И. Сталин. Чогаалдар т. 9, арын 22—23).

Социализмниң экономнуг суурунуң дугайында сталинчы айтыышкын болза, марксисчи-ленинчи теорияга эң-не үнелиг салыышкын болур. ССРЭ-де социализмниң тиилелгелиг тургузуушкунунуң бүгү чорудулгазынга ол бүрүнү-биле бадыткатынган. Ол болза, улус демократиязының чурттарының коммунистиг болгаш ажылчын партияларынга эң чугула ужур-дузалыг, ооң удуртулгазы-биле ол чурттарда социалистиг ниитилелдиң суурун тургузуп турар.

Ылаңгыя тараачын чон колдап турар чурттарга социализм тургузуушкунунуң салым-чаяанынга ажылчын аңгы-биле тараачыннарның бот-боттарының харылзаа байдалдарының дугайында, оларның эвилелиниң дугайында, ол эвилелге ажылчын аңгының удуртукчу ролюнуң дугайында айтырыг эң чугула ужур-дузалыг.

Троцкийжилер болгаш зиновьевчилер бистиң чуртувуста социализм тургузуушкунун үзерин, аңаа помещиктерниң болгаш капиталистерниң эрге-чагыргазын катап тургузарын оралдашпышаан ажылчын аңгы биле тараачыннарның эвилелин сандарадып үрээр, ооң-биле пролетар диктатуразының ол үндезин дөстерин часа тепсир сорулга-биле оларның аразынга идегешпес чорукту өөскүдерин оралдажып турганнар. Эш Сталин троцкийжилерниң ол хоралыг үзелбодалдарын сойгалап илереткен болгаш тараачыннарны ажылчын аңгы болдунуң соо-биле социалистиг тургузуушкуннуң оруунче эдертип шыдаар, ажылчыннар биле тараачыннарның эвилелинге үндезиленгеш, ССРЭ-ге социализм тургустунар дээрзин көргүскен.

ССРЭ-ге чедиишкиниг социалистиг тургузуушкуннуң чорудулгазында ВКП(б)-ниң удуртулгазы-биле ажылчыннар биле тараачыннарның эвилели өзүп быжыккан. Социализм тиилелгезиниң байдалдарында социалистиг ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эви кылдыр хуулган ажылчыннар биле тараачыннарның эвилели бедик чадаже көдүрүлген. ССРЭ-де социалистиг өнчүнүң күрүнении (бүгү улустуу) болгаш колхоз-кооперативтии деп ийи хевири барын тодарадып турар ажылчын аңгы биле тараачыннарның аразында ылгалдар ам-даа артып калган. Бистиң чуртувуска социализмден коммунизмче чоорту шилчипришиниң үезинде ажылчын аңгы биле тараачыннарның аразында ылгалдар чоорту узуткатынып турар.

Социалистиг революцияның эң берге айтырыгларының бирээзи— социализм тургузуушкунунуң оруунче тараачыннарны хаара тудуп киирер айтырыгны ВКП(б)-ниң практика кырынга шиитпирлеп шыдаан дуржулгазы улус демократиязының чурттарының коммунистиг болгаш ажылчын партияларынга амыдыралга хынатынган үлегер чижек болуп, олар оортан өөренип ап турарлар.

3.

Эш Сталин бодунуң «Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап» деп илеткелинге пролетар революциязының национал дыг болгаш интернационалдыг сорулгаларының дугайында айтырыгның теория болгаш политика талазы-биле кончуг улуг ужур-дузалыг болуп турарын идип үндүрген. Чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң болдунарының дугайында ленинчи өөредигниң боттандырыышкыны болгаш ССРЭ-де тиилелгелиг социалистиг тургузуушкун — ол болза, пролетар интернационализмниң боттаныышкыны болур деп эш Сталин айыткан. ССРЭ-ниң ажылчын аңгызы социализмни тургуспушаан, өске чурттарның пролетариаттарының мурнунга боттарының интернационалдыг хүлээлгелерин күүседип турар. Чаңгыс чуртка социализм тиилелгезиниң болдунарынга удурланыры дээрге, пролетар интернационализмин үрээрин, совет эрге-чагырганы дүжүрүп, ССРЭ-ге капитализмни катап тургузарын оралдашканы ол болур.

«ССРЭ-ниң пролетариадының национал дыг болгаш интернационалдыг сорулгалары бүгү чурттарның пролетариаттарының капитализмден хосталырының чаңгыс ниити сорулгазы-биле катыжып турар, бистиң чуртувуста социализм тургузуушкунунуң эрге-ажыктары бүгү чурттарда революстуг шимчээшкининиң эрге-ажыктары-биле бүгү чурттарга социалистиг революцияның тиилелгезиниң чаңгыс ниити эрге-ажыы кылдыр бүрүнү-биле болгаш долузу-биле катыжып турар дээрзин партия барымдаалап турар» (И. Сталин. Чогаалдар т. 9, арын 27).

ССРЭ-ниң пролетариады бүгү делегей пролетариадыдан башкаланмайн, харын бүгү делегей пролетариады-биле эвилелдежип алгаш социализмни тургузуп турар дээрзин эш Сталин кайгамчыктыы-биле көргүскен. ССРЭ-де социализм тиилелгезиниң өске чурттарга социализм тиилелгезинге эң улуг ужур-дузалыын демдеглевишаан, эш Сталинның чугаалааны болза: «...ССРЭ-де социализм тургузуушкуну — ол болза, бүгү чурттарның пролетариаттарының ниити херээн кылыр дээни ол болур, ол болза, капитализмни ажып тиилээрин чүгле ССРЭ-ге эвес, харын бүгү-ле капиталистиг чурттарга дагалап белеткээр дээни ол болур, чүл дизе, ССРЭ-де революция делегей революциязының кезээ, ооң эгези болгаш ооң нептерээриниң сууру болур» (И. Сталин. Чогаалдар, т. 9, арын 28).

Бүгү делегей пролетариадының Совет Эвилелинге дузаламчызын пролетариат интернационализминиң илерээшкини кылдыр билбишаан бир дугаарында социализм тиилээн чурттуң пролетариадының капиталистиг чурттарның пролетариадынга болгаш ажылчы массаларынга империализм-биле оларның демиселинге бүгү таланың дузаламчызын көргүзер талазы-биле интернационалдыг хүлээлгелерин Ленин биле Сталин хөй удаа айтып келген. Ол дузаламчы — капиталистиг чурттарда пролетариаттың тиилелгезинге эргежок чугула чүүл болур.

Бир чурттуң пролетарийлериниң эрге-ажыктары болгаш сорулгалары бүгү чурттарның пролетарийлериниң эрге-ажыктары болгаш сорулгаларыбиле чаңгыс-аай болурунуң дугайында ленинизмниң айтып турар чүүлүнүң шынныын делегей төөгүзүүнүң чорудулгазының октябрь сөөлүндеги үези тодазы-биле бадыткаан. Пролетар интернационализмниң идеязындан кандыг-даа ойталаашкын болза, социализмниң херээнге өскерлиринге, бодунуң улузунуң эрге-ажыктарын хоралаарынга, буржуазияның лагеринче шилчип кирерингe чайлаш чок чедирер. Пролетар интернационалзиминге өскерилгеш, империалистиг разведканың лагеринче шилчип кирген троцкийжилер, зиновьевчилер, бухариннер, буржуаз националистер-биле херек ындыг болган. Титонуң фашистиг бөлүүнүң фашизмче шилчиишкини болгаш Югославияның национал эрге-ажыктарын америк империализмге ажыктыг кылдыр хоралаашкыны шак ынчаар болган.

Быжыг тайбының, социализмниң болгаш демократияның чөленгижи— социалистиг күүлүг күрүне ССРЭ-ниң тургустунганындан эгелээш интернационализм ССРЭ-ни камгалаары-биле шуут холбашкан деп эш Сталин айыткан.

«Интернационалчы дээрге, ССРЭ-ни камгалаарынга чугаажок, чайгылыш чок, кандыг-даа үелерде белен кижи болур, чүге дээрге, ССРЭ делегейниң революстуг шимчээшкининиң сууру болур, а ССРЭ-ни камгалавайн тургаш, ол революстуг шимчээшкинни бурунгаар шимчедир, камгалаар арга чок. Чүге дизе, делегейниң революстуг шимчээшкинин ССРЭ-ден дашкаар болгаш аная удур камгалаар деп кым бодап турар болдур, ол революцияга удур чоруп олурар, ол революцияның дайзыннарының лагеринче чайлаш чок чуглуп кирер апаар кижи болур». (И. Сталин. Чогаалдар т. 10, арын 51).

Амгы үеде ажылчын аңгының национал дыг болгаш интернационалдыг сорулгаларының чаңгыс-эвиниң болгаш чарылбазының көскү илерээшкини болза, Морис Торезтин, Пальмиро Тольяттиниң болгаш капиталистиг чурттарның компартияларының өске-даа баштыңчыларының ол чурттарның ажылчы чоннары ССРЭ-ге удур кажан-даа дайылдашпас дээр дугайында ажык медеглелдери болур.

Өске чурттарны кулданырын болгаш делегейге бодунуң тергииделин тургузарын оралдажып турар америк империализмге удур, тайбың дээш улустарның демиселинде бүгү чурттарның ажылчын аңгызының национал дыг болгаш интернационалдыг сорулгаларының бүрүн дүгжүп турары көскүзү-биле илереп турар. Бодунуң чуртунуң национал алдары дээш улустун демисели улустарның хосталгазының болгаш хамаарышпас чоруунуң кол дайзыны — америк империализмге удур демиселдиң интернационалдыг сорулгаларыбиле дүгжүп турар.

Революцияның национал дыг болгаш интернационалдыг сорулгаларының чаңгыс-эптиг болгаш чарылбас чоруунуң дугайында марксисчи-ленинчи эртемниң айыткан үүлдериниң улуг амыдыралчы турда ажылдап хөделбишаан, партияның иштики чөрүлдээлерин демиселдиң аргазыбиле ажып тиилеп тургаш өскен болгаш быжыккан. Партияның иштики чөрүлдээлерин демиселдиң аргазы-биле ажып тиилээри болза, пролетар партияларының хөгжүлдезинин хоойлузу болур.

Партияның иштики чөрүлдээлериниң чылдагаанын партия удуртукчуларының хараалаарындан эвес, а пролетарның аңгы демиселиниң чорудулгазында чайлаш чок тыптып келир принципиалдыг маргылдаалардан дилээр херек деп эш Сталинның айтыышкыны ханы уткалыг болуп турар. Бир эвес партияның иштики принципиалдыг маргылдаалары тыптып келир болза, олар анаала чиде бербес, а кайы бир принципиалдыг дээш демиселдиң оруу-биле оларны ажып эртер ужурлуг, пролетар партиязының чаңгыс-эвин быжыглаарының оон өске аргазы чок деп Сталин өөредип турар. «Принципиалдыг характерниң айтырыгларынга «ортаакы» шугум чок болгаш туруп-даа шыдавас. Партияның ажылының үндезининге принципиалдыг кайы бирээзи салдынган турар ужурлуг» — деп эш Сталин чугаалаан (Чогаалдар, т. 9, арын 4).

Хөгжүлдениң ындыг оруу Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының тиилелгезинге, бистиң чуртувуста социализмниң бүгү-делегей төөгүлүг чаалап алыышкыннарынга, бүгү делегейде коммунистиг шимчээшкинни удуртур байдалга большевик партияны эккелген.

(Уланчызы 3-кү арында).

Марксизм-ленинизмниң эртинезинге шылгарангай салыышкын

И. В. Сталиннын „Бистиң партиявыска социал-демократтыг үзел дугайында база катап“ деп ажылынын 25 чыл болганынга

(Төнчүзү. Эгези 2-ги арында).

Барыын-чүктүң социал-демократтыг партиялары партияның принципиалдыг характерлиг иштики маргылдаалары турда-ла оларны партийжи массаларның караанга ажыыбиле болгаш шыны-биле илереттейн, харын маргылдааларны чаап, чажырып турганнар деп эш Сталин көргүскен. Шак ындыг практика идея талазы-биле яларалга, пролетариатка өскерлиринге, империализмниң лагеринче шилчип киреринге социал-демократтыг партияларны чайлаш чок чедирген. Шак ындыг практика амгы үениң барыын социалистерин ам чүгле боттарының чурттарының буржуазиязының агентилери болур эвес, харын америк империалистерниң агентилери болуп, делегейниң чаа дайынының кыпсыкчылары болурунга чедирген.

Эш Сталин партия дугайында ленинчи өөредигни сайзыратпышаан, партияның иштики чөрүлдээлериниң үнер дөстериниң дугайында айтырыгны чыыткан. Сталин болза, партияның иштики чөрүлдээлериниң чылдагааннары ийи байдал-биле тайылбырлатынар деп айыткан: бирээде, ангы демиселиниң байдалы турда пролетариатка болгаш ооң партиязынга буржуазияның болгаш буржуаз идеологияның базыышкынында; ийиде, ажылчын аңгының составының янзы-бүрү болуп турарында. Чидиг аңгы демиселниң байдалы турда, ылангыя бергелериниң күштелип турганының үезинде пролетариаттың янзы-бүрү кезектериниге өске-өске үзел-бодалдар тыптып келир, ол болза, буржуазияның болгаш ооң идеологиязының базыышкыны-биле чидигленип турар маргылдааларны партия иштинге төрүп үндүрер.

Партияның иштики чөрүлдээлериниң үнер дөстериниң дугайында сталинчы шинчилел даштыкы чурттарның коммунистиг партияларынга эң чугула ужур-дузалыг. Ол шинчилел болза, партияга удур бөлүглежишкиннер-биле демиселге принципиалдыг болурунга оларны өөредип турар, ол бөлүглежишкиннер-биле демисежип тургаш, пролетариаттың янзы-бүрү кезектериниге базыышкынны чедирип турар өжээнниг аңгыларын демиселин мергежиллии-биле таныып билир кылдыр оларны чепсеглеп турар болгаш партияның идея талазы-биле арыг болгаш сырый катышкан чоруу дээш демиселдиң большевикчи уран аргазы-биле чепсеглеп турар.

ССРЭ-де мөлчүкчү аңгыларны узуткааны болгаш социализмниң тиилелгези болза, партияның иштинде бөлүглежишкиннерни төрүп үндүрүп турар социал үндезиннер болгаш партияга удур оларның демисели бистиң чуртувуста ам чок болганы, база партия боду кажангызындан-даа артык чангыс эптиг болгаш чарылбас быжыг апарганы ол-дур. Ынчалза-даа, кижилерниң медерелиниң хөгжүлдези оларның экономнуг байдалындан чыдып каап турар. ССРЭ-де кижилерниң медерелинде капитализмниң артынчылары бүрүн узуткатынмаан. Партия болза, партияның кадрларының теориялыг деннелин бедидер талазы-биле, партия органнарының идеологтуг ажылын экижидер талазы-биле улуг ажылды чорудуп, кижилерниң медерелинде капитализмниң артынчыларын узуткаарынга, буржуаз идеологияның чүзүн-баазын илерээшкиннеринге удур демиселге боттуг чепсек болур шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди ажыглап турар.

Даштыкы чурттарның коммунистиг болгаш ажылчын партиялары, ВКП(б)-ниң дуржулгаларынга даянгаш, империализмниң чажыт төлээлерин сойгалап илередип, дазылындан тура тыртып, ажылчын аңгының мурнунда салдынган сорулгаларны шиитпирлээри-биле боттарының хүрээленин быжыдып турар. Партияның удуртур органнарынче шургуп кирген англи-америк шпионнарны: Венгрияга Ласло Райкты, Болгарияга Трайчо Костовту, Албанияга Кочи Дзодзени, Чехословакияга Рудольф Сланскийни илередип чылча шапканы, Норвегияга Фуруботнның буржуаз-националистиг үзел-бодалдарын илереткени болгаш чамдык өске чурттарның компартияларынга чорутунган ындыг хемчеглер болза, коммунистиг партияларның хүрээлениниң чаңгыс-эвин быжыдып, марксизм-ленинизмниң тиилелгелиг тугун дескиндир оларны сырый катыштыргаш, тайбың, демократия болгаш социализм дээш демиселге оларның удуртукчу ролюн быжыглаан.

• • •

Эш Сталинның «Бистиң партиявыста социал-демократтыг үзел дугайында база катап» деп шылгарангай чогаалы болза, чогаадыкчы марксизм-ленинизмниң чайыннанчак үлегери болур.

Эш Сталин бодунуң илеткелинге ленинизмниң идеяларын камгалап, ону сайзыратпышаан, чогаадыкчы марксизмниң тугун бедик көдүрген, база догматизмге болгаш тальмудизмге өлүмнүг согугну берген. Эш Сталин бодунуң илеткелинге боттуг хөделиишкиннинг эртем болур марксизмниң чогаадыкчы характерин хөй чижектер-биле айтып демдеглээш, марксизмниң бодалын болгаш методун марксизмниң чамдык байдалдарындан алган чамдык формулалар-биле болгаш цитаталар-биле олла хевээр солуй бээр чоруктарны болдурбазын айыткан.

Эш Сталин болза, марксизм-ленинизмниң чогаадыкчы хөгжүлдези дээш демиселче коммунистерни кыйгырбышаан, догматизмге болгаш сиилең номчулгага удур могаг-шылаг чок демисежип турар. Эш Сталин бодунуң «Марксизм болгаш дыл эртеминиң айтырыглары» деп шылгарангай чогаалынга марксизмни догмаларның чыылдазы кылдыр көрүп, ниитилелдиң хөгжүлдезинин байдалдары өскерлип турза-даа, ону «кажан-даа» өскерилбес чүве кылдыр көрүп турган, тальмудистерни болгаш сиилең номчукчуларны чаза шапышаан, чугаалааны болза: «Марксизм эртем болганда, чангыс черге туруп шыдавас, — ол хөгжүп турар болгаш сайзырап турар. Марксизм бодунуң хөгжүлдезинде чаа дуржулга-биле, чаа билиглер-биле байытынмайн барып шыдавас, — ынчангаш, шаг үениң дургузунда ооң чамдык формулалары болгаш түннелдери өскерилбейн барып шыдавас, чаа төөгүлүг сорулгалар-биле дүгжүп турар чаа формулалар болгаш түннелдер-биле солутунмайн барып шыдавас... Марксизм болза, кандыг-даа догматизмниң дайзыны болур» (И. Сталин. «Марксизм болгаш дыл эртеминиң айтырыглары». 1950 ч. арын 55).

Ленин биле Сталинның революстуг болгаш теориялыг ажыл-чорудулгазы теорияны чогаадыкчы ёзу-биле көөрүнге бистерге чайыннанчак үлегер чижек болур. Төөгүлүг чаа байдалдарга марксизмниң принциптерин чогаадыкчы ёзу-биле ажыглап Россияда социалистиг революцияның болгаш бүгү делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң дуржулгаларынга даянгаш, Ленин биле Сталин марксизмниң хөгжүлдезин бурунгаар шимчедип, ону чаа шылгарангай түннелдер-биле болгаш байдалдар-биле байытканнар.

Бистиң хүннеривисте тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң канчаар-даа аажык улуг чедиишкиннери ленинчи-сталинчы революстуг бодал-биле чыыткылганган.

В. ШУРАЕВ.

Колхозтарда үрезин уруушкунуун чоруп турарының медээзи

(1951 чылдың декабрь 20-де, планга удур хуу-биле).

Районнар аттары	Бүгү урдуган үрезинин хуузу
1. Каа-Хем	113,5
2. Бии-Хем	108,7
3. Кызыл	108,0
4. Бай-Тайга	104,6
5. Танды	100,6
6. Сүт-Хөл	97,8
7. Улуг-Хем	94,8
8. Чөөн-Хемчик	93,5
9. Барыын-Хемчик	81,5
10. Эрзин	71,4
11. Өвүр	67,2
12. Тес-Хем	55,7
13. Чаа-Хөл	55,4

Сүт-Хөл районда үрезин уруушкуну

Чурттуң тараажыларының мурнунда амгы үеде кол сорулгаларның бирээзи болза, үрезинни часкы тарылгага бүрүн белеткээри болуп турар. 1952 чылда бедик дүжүт эдыры амдан эгелээш бүгү белеткел ажылын чорударындан бүрүн хамааржыр.

Бо чугула сорулганы Сүт-Хөл районнуң чамдык колхозтарының даргалары херекке албайн турарлар. Ылангыя Киров аттыг колхоз 1050 центнер үрезин урар турган ам чүгле 620 центнерни уруп алган. Ол ышкаш ында үрезин арыглаашкынын кылбайн турар, колхозтуң клейтоны үрелген, бир триерниң кол-кол кезектерин кайы хамаан чок үрегдеп каапкан, ам ажыл чок турар. Тракторларның болгаш клейтоннуң септелгезин кылбайн турар. Үрезин арыглаары-биле райкүүскомнуң көдээ ажыл-агый килдизи тараа арыглаар ОС-1 деп машина ап ал дээрге колхозтуң даргазы эш Очур шуут ойталаан.

Калинин аттыг колхозта үрезин арыглаашкыны база-ла четпес чоруп турар. Ол колхозтуң 300 центнер үрезини 2 ай ажыр анаа-ла шаңга чыъдып келген, ооң ужурундан 8 центнер үрезин ам ажыглаар аргажок апарган турар. Бо талазы-биле колхоз даргазы Чадамба багай ажылдап, хову бригадазын удуртпастаан. Колхозтуң хову бригадазының бригадири эш Өктек-оол сөөлгү үеде арагаже хандып, колхоз конторазынга каш хонуктар дургузунда безин келбестээн.

Районнуң «Сталинчы орук» колхозта үрезин арыглаашкынын базала кылбайн турар. МТС-тиң ында тараа арыглаар ОС—I деп машинаны турза-даа колхоз ону ажыглавайн турар.

Колхозтарда үрезин уруушкуну болгаш арыглаашкынынче Сүт-Хөл районнуң удуртур партия, Совет болгаш көдээ ажыл-агый органнары кичээнгей салыр өйү келген.

Н. ЕРЕМЕНКО.

Малчыннарның чөвүлел хуралы

Чоокта чаа болуп эрткен Улуг-Хем районнуң мурнакчы малчыннарының чөвүлел хуралынга мал ажылының дугайын чугаалашкан.

Районнуң көдээ чонунуң 80 хуузун хаара тудуп турар 13 санныг көдээ ажыл-агый артельдери ниитилештирген мал ажылын ниитизибиле чылгыны 107,8 хуу, инекти 101 хуу, хой, өшкүнү 110,8 хуу, хаванны 140 хуу күүсеткен. Мал өстүрениниң планын Киров, Калинин, Димитров, Ленин, Ворошилов аттыг болгаш өске-даа колхозтар элээн эки күүсеткен.

Колхозтарда ак-сеткилдиг ажылдап турар мурнакчы малчыннар өзүп турар. Киров аттыг колхозтуң хойжузу Хунан-Кара 100 хойдан 115 хураганны, Сталин аттыг колхозта Сендажы 159 хойдан 169 хураганны, К. Чолдак 195 хойдан 202 хураганны, Чолдак-оол 44 инектен 44 бызааны, Калинин аттыг колхозта Чамбал 105 хойдан 117 хураганны, «Кызыл тук» колхозта М. Дөтпе 133 хойдан 171 хураганны, К. Очур 124 хойдан 145 хураганны бүрүн камгалап алган.

Районнуң колхозтарында мал ажылының талазы-биле чамдык чедиишкиннер-биле чергелештир четпестер дыка хөй болуп турар. Малдың чаш төлүн камгалап ап турары кончуг четпес. Ооң барымдаазы болза, районнуң колхозтары ортумаа-биле 100 беден 57 кулун, 100 инектен 86 бызаа, 100 хой, өшкүден 89 хураган, анайны алганы болур. «Свобода труда» колхоз 100 беден 31 кулун, Маленков аттыг колхоз 22 кулун ап, кончуг куду деннелди көргүскеннер. Баян-Колда «Х улуг хурал» колхоз 100 инектен 51 бызаа, Димитров аттыг колхоз 63 бызаа ап, база кончуг куду деннелди көргүскеннер.

Малды кайы хамаан чок садып чарыыр, эткe хереглеп хөйү-биле өлүрер чоруктар колхозтарда бар. Чижээ, чыл эгезинден бээр Киров аттыг колхоз 89 хой, өшкүнү, Сталин аттыг колхоз 68 хой, өшкүнү, «Искра» колхоз 78 хой, өшкүнү, «Х улуг хурал» колхоз 73 хой, өшкүнү, 10 инекти эткe хереглеп өлүрген. Ындыг чоруктар өске-даа колхозтарда бар.

Малдың учёду колхозтарда сандаргай байдалда. Мал фермаларында хыналда ажылы барык чок. Мал ажылын ак-сеткилдиг ажылдаар идегелдиг кадрлар-биле хандырар айтырыгны чугулага көрбээнинден идегел чок, харын ниитиниң малынга өш-биле хора чедирер чамдык кижилер шургуп киргилээн үүлдер бар. Мичурин аттыг колхозта Төмүр-оол колхозтуң 20 санныг болдургаларын Улуг-Хемниң суунга киирип өлүрген. Ленин аттыг колхозта Одай-оол, Седен-Хуурак олар 3 чылгы малды араатан ёзубиле өлүргеш, Шагаан-Арыг суунче киир октапкан чорукту ап көөрге, колхозчу тургузугга, ооң ажыл-агыйынга удур идегеттер болуру тодаргай. Ындыг кижилер-биле эрестиг демисежир херек.

Колхозтарда мал фермаларының эргелекчилерин болгаш кадарчыларны колхоз баштаар чериниң-даа, колхозчуларның ниити хуралынгаа хынап көрбес, бадылавас чоруктар бар. Ооң уламындан оларны солуп халаар чоруктар эвээш эвес. Мал фермаларында партияның агитас-массалыг ажылдары, ылангыя беседалар, солун номчулгалары чорувайн турар, хана солуннары, агитхуудустар үнмейн турар. Колхозчу мал ажылын сайзырадырда хамыктың мурнунда ооң кадрларын быжыглаар херек дээрзин районнуң партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнары эки бодавайн турар тур.

Колхозчуларның ниитилештирген малының мөзү шынарын сайзырадыр, ооң продуктулуун бедидер дугайында районнуң көдээ ажыл-агый килдизи, ооң специалистери колхозтарга кончуг четпес дузалажып турар. Колхозтарның бүдүрүлге планында бир саар инектен, саан үезиниң дургузунда муң литр сүт саап алыр дээн болза, херек кырында чүгле 200—300 литр сүт ап турар. Бир хойдан 1,6 килограмм дүк алырының орнунга 1,3 килограмм дүк кыргып алган.

Районнуң колхозтарында мал кыштагладыышкыны организастыг эвес чоруп турар. Дыка хөй малдар чадагай кажааларда хевээр. Белеткээн мал чемнериниң камналгазын болгаш кадагалалын багай тургусканындан чамдык сарааттарны мал үзүйтүр чип турар. Чамдык колхозтар тараа саванын ажаап албайн барган.

Районнуң мурнакчы малчыннарының хуралындан үстүнде четпестерни илереткеш, моон сонгаар ап чорудар хемчеглер дугайын чугаалашкан. Ам мал ажылында хүннүң чугула айтырыы болза, кыштаглаашкынны чедиишкинниг чорудары болур. Малдың туруш байдалын, одарын, чемгерилгезин экижидер, мал чемнерин чарыгдаарының айлаш кылган планын шынгыы сагыыр, малдың чаш төлүн бүрүн камгалап алырының хемчеглерин алыр болгаш мал кажааларының тудугларын септелгелерин дүрген чорудар херек.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

Колхозтарда учётту эки тургузар

Колхозтарның ажыл-агыйын удуртуп баштаарда, колхозта бар турар бүгү эт-хөренгини үргүлчүнүң хыналдазынга тургузар болгаш бүдүрүлге планының база орулга-чарылга сметазының күүселдезиниң канчаар чорутунуп турарын үргүлчү хынап турары нетинер.

Социалистиг учёт болза, чогуур өйшаанда шын, тодаргай кылдынган болгаш калбак массага билдингир болур ужурлуг. Шак ындыг учётту социалистиг ажыл-агыйны хүн-бүрүде удуртурунга ажыглап турар. Учётту өй-шаанда эвес болгаш шын, тодаргай эвес тургусканы социалистиг өнчү-хөренгини оорлап, самчыгдаарларга ажыглал болур. Колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле улам быжыглаар чорукка учёт кончуг улуг ужур-дузалыг. Артельдиң ажыл-агыйын организастаарынга болгаш удуртуп, башкарарынга көдээ ажыл-агыйның чижек Уставында айыткан бүгү негелделерни учёт бүрүн хандырган турар ужурлуг.

Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставының болгаш колхозтуң ажыл-агыйын башкарып чорударының талазы-биле учёттуң саавырында айыткан негелделерни 1950 чылда Чөөн-Хемчик районда «Октябрьниң 30 чыл ою», Танды районда «Кызыл партизан», «Буденный» болгаш «Чаа орук» база Бии-Хем болгаш Каа-Хем районнарның чамдык колхозтары күүсеткеннер. 1951 чылда элээн хөй колхозтар санакчы кадрларны шын шилип тургусканы-биле учёт ажылын экижиткен.

Ындыг болза-даа, 1951 чылда чамдык колхозтарда учёт ажылы амдаа дыка чавыс деннелде туруп турар. Ылангыя Чөөн-Хемчикте «Большевик», Сүт-Хөлде Калинин аттыг болгаш Жданов аттыг колхозтар, Бай-Тайга районнуң «Мурнакчы», «Победа», Танды районда Ленин аттыг болгаш өске-даа колхозтарда учёт онза багай байдалда туруп турар. Шак ол чорук ол колхозтарның чыл отчёттарын тургузарын саадаткан болгаш ажыл-агыйында четпестерни өйшаанда илередип чок кылыр чорукка саат моондакты ужураштырган.

Колхоз саналгазының дептерин тургуспайн турар болгаш кирген документилерни дептерлерге киирбейн турары-биле кады, мал ажылындан кирген продукцияның учёду багай кылдынып турар ийикпе чамдык колхозтарда шуут кылдынмайн турар. Колхоз кежигүннеринге авансы тыпсырда, оларның ажыллап алган күш-хүнүн барымдаалавайн турар.

Районнарның көдээ ажыл-агый килдистериниң инструктор-бухгалтерлери боттарының хүлээлгелерин күүсетпейн турар болгаш колхозтарда учётту шын чорударының талазыбиле болгаш харыысалгазын үнелеп билбейн турарлар.

Колхозтарның баштаар черлериниң болгаш районнарның көдээ ажыл-агый килдистериниң инструктор-бухгалтерлериниң мурнунда ам туруп турар сорулга болза, чыл отчёттарын тургузуп, инвентаризацияны чорударынга хамаарышкан бүгү сан, медээлерни бүгү колхозтарга эмгелеп белеткээрин чолдак хуусада чедип алыры болур.

П. КАЛИНИН,
областың көдээ ажыл-агый эргелениниң инструктор-бухгалтери.

ТЮ САН ВОН

Кореяда бир-ле черде

(„Аныяк партизаннар“ деп кино)

Сонгу Корея тоолда ышкаш,
Сорук кирип, хөгжүп турар,
Корей чоннуң идегели —
Хөрзүн байлаа, шыдал күжү
Хүлүмзүреп, омак кирип,
Хүннүң дүрген өзүп турар.

О. САН ХВАН.

Бо одуруглар болза, америк солдаттар 38 параллельди эртип, Кореяның сонгу чүгүнче халдап киреринің мурнунда каш ай бурунгаар бижитинген. Америк солдаттарның халдааны-биле кады Катышкан Нацияларның ханга борашкан ак-көк тугу өртенген бажыннар кырында, хилинчектеткен черниң кырында, Кореяның хилинчектедип, бооладып өлүрткен тайбың кижилериниң акыдунма хөөрлериниң кырында киискип турар.

Мээң улузум тайбынны болгаш аас-кежиин күзеп турган.

Ынчангаш, япон эжелекчилерни тиилээнинин соондагы беш чылдарның дургузунда Сонгу Корея ёзулуг аас-кежии деп чүл дээрзин билген. Ол аас-кежиин бодунуң төөгүзүнүн хөй муң чылдарының дургузунда эңне баштай билгени ол болур-даа чадавас.

Тараачыннар боттарының черинге ажылдап, оларның күш-ажылының үре-түннелин ам кым-даа хунаап албас деп бир-ле дугаарда билип турганнар. Кижилер бажыннарны тудуп ап, фабрикаларга ажылдап, оруктарны кылып, боттарының аас-кежии дээш, ургларының келир үези дээш ажылдап турарын билип турганнар.

Хенертен чап-чаа туткан бажыннарны америк бомбалар чоңгулар болдуруп, тайбың турган суурларның кудумчуларынга хып турар чоңгулар дүжүп, изиг ханнар төктүп келген. Дүүн чаа-ла ажыл-ишчи кижилер амданын билген аас-кежиин, чүүден-даа артык үнелиг аас-кежиин камгалаар дээш холдарынга боо-чепсээн туткулап алганнар.

Ындыг аас-кежиниң амданын билип апкан улусту кым-даа эжелеп, чагырып шыдавас.

Хосталгага ынакшылдыг корей бүрүзүнүң чүрээнде тиилелгеге бүзүрел хып турган болгаш хып турар. Ол бүзүрел корей шүлүкчүлерниң бо хүнгү шүлүктеринде болгаш ырыларында синниккен. Ол бүзүрел «Аныяк партизаннар» деп кино чурукта синниккен. Ол кино чурукту Кореяда бир-ле черге тыртырган болгаш ам кино үндүрер черлерде ол кинону көргүзүп турар.

Кинону тыртырган студиянын кайдазы бо хүн билдинмес.

Кинога ойнаар артистер, оператору Пак Кен Боп, режиссер Юн Ен Гу — кино чурукту кылып бүдүргеннер шуптузу — америк бомбалакчыларның халдаашкынындан дагларда чаштынып чоруп турарлар. Олар шуптузу, сценарист Юн Дун Хендаа, композитор Ли Чон У-даа бодунуң улузунуң күзел соруун болгаш бодалын, ооң тиилелгеге бүзүрелдиин, эжелекчилерни көөр хөөн чогун илередип көргүзерин оралдашканнар.

Кино чурукту бүдүрүп кылганының техниказы кошкак кылдыр көрүкчүлерге көстүр чадавас. Шынаппла техниказы кошкак. Ынчалза-даа кино чурукту кандыг байдалга тургаш ажылдап кылганын көрүкчү сактып көрзүн.

Чамдык черлерде — ылангыя дайзыннарны көргүскен черинде артистерниң ойнап турары кончуг бөдүүн кылдыр көстүр магат чок. Ынчалзадаа кинонуң өске черлерин — хилинчектедип өлүрткен ханы төктүп чыдар тараачыннарны болгаш узуткап чок кылган суурларның ыжы бургайнып чыдарын көргүзүп турар черлерни көрүкчүлер сактып көрзүнер. Ол чүүлдерни херек кырында болуп турар чоруктардан тыртырган. Ону билген кижилер болза, КНОнуң ак-көк тугунуң болгаш АҚШтың сылдыстарлыг, дөрт-дөрт хээлерлиг тугунуң адаа-биле тайбың турган черни өлүмге болгаш үрелиишкинге таварыштырып турар араатанга өжээнниг күштүң улуун билип албайн барып шыдавас.

Кино чурукту утка тургузуу нарын эвес. Улустуң шериниң кезектери бичии сууржугаштан түр үнүп чоруптар. Улус тиилээр, эжелекчилерни үндүр ойлаткаш, шериг база катап ээп келир деп чүвени чон, солдаттар болгаш көрүкчү-даа билип турар. Эжелекчилериниң эжелеп алган девискээринге дайзынга удур демисежир дээш партизаннар артып калыр. Оларның аразында совет аныяк гвардейжилериниң үлегеринге сорук кирген аныяктар бөлүү база дайзынга удур демисежип чоруп турар.

Океан ындының эжелекчилериниң болгаш оларга хөлезиленгеннериниң — өскерликчи лисынманчыларның буттарының адааанда корей чер хып турар. Өлүрүлге-даа, эттеп эрээдээр чорук-даа партизаннарны коргудуп шыдавас.

Бир аныяк оол көрүп турда-ла ооң авазын америк фашистер өлүрүп каар. Аныяк оол ыяш аразынга чаасканан калыр. Ооң ыглап каапкан караанга чоокта чаа-ла эрткен чырык үениң чурумалдары көстүп келир.

Ол болза, кино чурукту эң-не нарын болгаш кижи эң-не шыгыы кичээнгей салыр чери ол.

Бичии оол улустуң байырлалын көрүп турар. Ырлажып, танцылап турар пионерлерни оол көрүп турар. Бүгү-ле боду-биле көрген аас-кежии ооң карааанга көстүп келирге, демисел чорударының болгаш эжелекчилерге удур демисежириниң чаа күштери төктүп-ле келир.

Тиилелгеге чайгылыш чок бүзүрелдиг аныяк партизаннар дайзыннарның харылзаазының демир удазыннарын үзе кескилээр дээш чоруп, комендатурадан боо-чепсек тып ап, дайзынның чүүгүн сөөрткеннериниң оруунга дозуул кылып, кудумчуларга болгаш шөлдерге угуулга хуудустары азып чоруп турарлар.

Кино чурукту сөөлгү кезээнде эжелекчилерниң дезип чоруп турарын болгаш кыдат эки-турачыларның кезектери-биле кады Улус армиязының кээп турарын көргүзүп турар.

Корей улустуң маадырлыг демиселин ханызы-биле патриоттуг кино чурукта шыны-биле болгаш илези-биле көргүскен.

Хилинчектелген Кореяның черинге тайбыңның тиилелгезин күзээн, хосталганы болгаш аас-кежиин үнелээр кижилер шуптузу «Аныяк партизаннар» деп кино чурукту улуг сонуургал-биле, күзел-биле болгаш корей улусче сагыш салыышкыны-биле көөр.

(Корей чогаалчы Тю Сан Воннуң «Литературная газета» деп солунга парлаан чүүлү).

Тудуг ажылын ынчаар чорудуп болбас

Тудуг болза, колхоз бүдүрүлгезиниң бир кол адыры болур турбуже, Улуг-Хем районнуң «Искра» колхозу тудуг ажылының темпизин сөөлгү үеде кончуг оожургаткан.

Колхозка өске черден көжүрүп туткан школаның тудуун август айда-ла ара соксадып каан хевээр турбушаан. Инек малдың чылыг кажааларының тудуглары ам-даа доозулбаан, чаа чурталга бажыннары немей туттунмаан, а эрги чурталга бажыннарының хөй кезии чылыглатынмаан болгаш шынары куду.

Колхоз баштаар чери тудуг бригадазының ажылын удуртпаан болгаш черле тудуг ажылынче кичээнгейни салбайн турар. Коммунистерниң, комсомолчуларның тудуг ажылынга мурнакчы ролюн көргүзер дугайында партия, комсомол организациялары боттуг хемчег албайн турарлар.

Ам сорулга болза, чедир кылдынмаан тудугларны дораан доозарының хемчээн алыр. Хову ажылынга турган колхозчулар-биле тудуг бригадазының күжүн немеп тургаш, тудуг материалдарын белеткээриниң ажылын шынгыы организастаар херек.

С. ШИВИТ.

КНО-нуң Кол Ассамблеязының алдыгы сессиязы

ПАРИЖ. (СЭТА)-ның тускай корреспондентизи). Катышкан Штаттарның агрессчи үүлгедиишкиннериниң болгаш өске чурттарның иштики херектеринге киржилгезиниң дугайында айтырыгны ССРЭ-ниң төлээлериниң негелдезин ёзугаар чугаалажыр хүн айтырыынга киирген болгай. Ынчангаш ону чугаалажырын Политиктиг комитет декабрьниң 21-ниң эртенги хуралынга дооскан.

Ол хуралга бо талазы-биле чүве чугаалаан бельги, гоминданчы, грек, югослав, англи төлээлери АҚШ-тың херек кырында боттандырыл турары ол ужур-дүрүм чок үүлгедиишкиннерин камгалап, ону ооң харыысалгазындан уштурун оралдажып турганнар. Бо чугаалашкан айтырыгны олар Политиктиг комитеттен чайладырын бар-ла шаа-биле оралдажып турганнар. ССРЭ-ге болгаш улус демократиязының чурттарынга удур үүл-бүрү кижилериниң база төрээн чурттарының өскерликчилериниң демиселин, а ол ышкаш олла чурттарның иштинге АҚШ-тың агентилериниң чажыт үрегдекчи ажылдарын акша-хөрөнгижидип, оларны деткиринге Американың Катышкан Штаттарының канчаардаа аажок хөй түүнүг акшаны дөзевилээнин айтып турар «1951 чылдың хоойлузунда» чүүү бижип турарын безин олар чугаалаваннар. АҚШ-тың төлээзи ол хоойлу дээрге, агрессчи байдалдыг эвес деп турар болганда Совет Эвилелиниң хомудалын комитет хүлээп албас ужурлуг деп олар АҚШ-ка чашпаалаан хевирин тодаргайы-биле көргүспүшаан, чугаалап турганнар.

ССРЭ-ниң төлээлериниң баштыңы А. Я. Вышинский эң сөөлүнде сөс алгаш, бо талазы-биле санал-онал солчуушкунуңуң түүнелин кылган. Комитеттиң хуралдан турган залын долдур олургулаан төлээлер журналистер болгаш аалчылар ооң чугаазын улуг кичээнгей-биле дыңнаваннар. АҚШ-тың чагырыкчы бөлүктериниң «1951 чылдың хоойлузундан» илереп турар кем-буруулуг үүлгедиишкиннерин Вышинский бодунуң чугаазында удурланыр аргажок кылдыр шыны-биле буруудаткан. Ол хоойлунуң агрессчи уткашынарын, ооң чогаддыкчыларының ёзулуг кем-буруулуг сорулгалыын Вышинский бодунуң чугаазында тодаргай илередип, АҚШ-тың төлээлериниң болгаш америк-англи бөлүгленишкиниң чурттарының төлээлериниң даянып турганы бүгү-ле хоп-мегелерин сойгалап илереткен.

Канаданың, Бельгияның, Гоминданның, Коста-Риканың, Югославияның, Англияның бо чугаалажып турар айтырыг талазы-биле бодалгалары болза, олар шуптузу агрессчи Атлантика бөлүгленишкининиң кежигүннери болганда, бир дөмей болуп турар-дыр деп Вышинский демдеглээн. Ынчангаш олар боттарының мурнунга боттарының хүтээлгезин күүсетпейн, оон ойталап, Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязының чурттарынга удур эң-не бужар бак хоп-мегелерни чугаалавайн баар болза, оларга коргунчуг-даа апаар-дыр. Олар дээрге колдуг нуруузунда-ла оларның хөренгизи-биле чурттап, мөлдүк-калдык аргастанып турарлар болгай.

Ынчангаш Кол Ассамблея болза, ол хоойлуну агрессчи деп буруудадып көргеш, ону күш чок болдурарынче АҚШ-тың хемчег алырын негээр дээрзиниң дугайында ССРЭ-ниң төлээлериниң саналын Уставтың принциптерин болгаш делегейниң эрге-чурумнарының негелдезин ёзугаар политиктиг комитет хүлээп алыр ужурлуг деп совет төлээлериниң баштыңы айыткан.

Совет Эвилелиниң резолюциязын бадылаашкынга киирген. Күрүнелериниң бүрүн эргелерин камгалаарындан шагда-ла ойталаваш, АҚШ-тың чалчазынче шилчээн чурттарының 50 төлээлери аңаа удур бадылаваннар. Совет резолюция дээш 5 төлээлер (ССРЭ, Украин ССР, Белоруссия ССР, Польша болгаш Чехословакия) бадылаваннар. Бадылаашкын үезинде 11 төлээлер (Бирманың, Египеттиң, Гватемаланың, Индияның, Индонезияның, Иранның, Пакистанның, Саудовская Аравияның, Сирияның, Йеменниң, Афганистанның) дадагалзаваннар. Бир эвес Катышкан Штаттарның туружуп ажыыбиле камгалаарын бодавайн бадылаашкынга шуут киришпээн 5 төлээлерни кады санаар болза, АҚШ-тың агрессчи үүлгедиишкиннерин болгаш оон өске чурттарның иштики херектеринге киржилгезин камгалап турган төлээлерге Кол Ассамблеяның кежигүннерниң 3-түн бир кезии катышпайн турар деп чүве тодаргай апаар-дыр.

Бадылаашкыннарның ындыг түүнелдиг болган чоруу америк лагерьге дүвүрээзинни болдурган. Ол лагерьниң Филиппин, Перу болгаш өске-даа чурттарының төлээлери бадылаашкын дугайында сөс ап чүве чугаалааш, Совет Эвилелиниң хомудалының шынныын билип турган чурттарның болгаш өске-даа чурттарның төлээлерин совет саналды бадылаанының дугайын утуптарын сүмелеп турганнар. Филиппин, Перу болгаш АҚШ-тың мурнунга чашпаалаан өске-даа чурттарның төлээлери ССРЭ-ниң дугайында каржы, хоп-меге чугааларын ыят чогу-биле кылып турганнар.

А. Я. Вышинский бодунуң чугаазынга оларны шынгыызы-биле шүүмчүлеп, оларның агрессчи сорулгаларын үндезини-биле илереткен. Ынчангаш совет төлээлериниң идип үндүрген айтырыының чугаалажып көргениниң колдуг түүнелин ол бодунуң чугаазынга кылган.

КНО-нуң Кол Ассамблеязының даргазынга Фредерик Жолио-Кюри биле Ив Фаржтың чорааны

ПАРИЖ. Декабрь 19-та КНО-нуң Кол Ассамблеязының даргазы Падилья Нерво Шайо ордуга Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң даргазы профессор Фредерик Жолио-Кюри биле Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кежигүнү Ив Фаржты хүлээп алган. Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Венага болган ийиги сессиязынга чугаалажып эрткен айтырыгларны Фредерик Жолио-Кюри болгаш Ив Фарж олар дарга Нервога таныштырып чугаалаваннар.

(СЭТА).

АҚШ-тың чазааанга Венгр чазактың нотазы

БУДАПЕШТ. Венгрияның даштыкы херектер министерствозунуң информация килдизи декабрьниң 21-де мооң адаанда дыннадыгны парлаан:

Венгрияның кызыгаарын америк шериг самолёдунуң үрээниниң талазы-биле харыысалгалыг кижилерге Американың Катышкан Штаттарының чазаа шынгыы хемчег хүлээдирин декабрьниң 3-те болгаш 11-де бодунуң ноталарынга Венгрияның чазаа негээн деп чүве билдингир болгай.

Сөөлгү венгер нотага харыы кылдыр Будапештиде америк төлээ черин дамчыштыр декабрь 18-те чоруткан бижиинде Американың Катышкан Штаттарының чазаа болза, самолёт венгер девискээрже анаа-ла оваарымча чогу-биле кире берген деп бадыткалын катаптап турар болгаш кызыгаар үрээни-биле харыысалгалыг кижилерге хемчег хүлээдир дугайында Венгрияның негелдезин хүлээп албайн турар. Мооң ужурунда Венгрияның даштыкы херектер министерствозу АҚШ-тың Будапештиде төлээ черинге мооң адаанда нотаны декабрь 21-де дамчыткан:

«Америк самолёт Венгрияның кызыгаарын баш-бурунгаар бодалдыг үрээн деп чүвени Венгрияның Улустуң Республиказының чазаа долузубиле доктаатынган деп санап тур. Венгрияның Улус Республиказының даштыкы херектер министерствозунуң декабрь 3-те болгаш 11-де ноталарында айытканы ышкаш, венгер кызыгаарны үрээн шериг транспорт самолёду болза, оперативтиг шериг карталары-биле, радио станциялары, парашюттар болгаш өскедаа үүлдер-биле хандыртынган турган, почта дажыглаар дээш венгер девискээр кырында ужуп турган эвес, а Венгрияның девискээринге шпионнар болгаш диверсантылар октаар дээр хоралакчы сорулгалыг ужудуушкуннарны кылып турган.

Үстүнде айыткан үүлдерге үндезилээш, база венгер кызыгаарны америк шериг транспорт самолёдунуң баш-бурунгаар бодалдыг үрээшкинин организастаан талазы-биле харыысалгалыг кижилерге шынгыы хемчег хүлээдир дугайында Венгрияның чазааның декабрь 3-те болгаш 11-де ноталарында илереткен хоойлулуг негелделерин хандырып бээрин АҚШ-тың чазаа чугулага көрбээнин барымдаалааш, Венгрияның Улус Республиказының чазаа болза, америк самолёттуң экипажы — капитан Гендерсон, капитан Свифт, борт механиги Дофе болгаш радист Джемс Альберт-илам оларны Венгрияның кызыгаарын хоралакчы бодал-биле үрээн кижилер кылдыр көргеш, венгер судче шилчитти».

(СЭТА).

Великобританияның компартиязының күүскомунуң даргазы Галлахерниң 70 хар харлаганы

ЛОНДОН. (СЭТА). Великобританияның компартиязының үндезилекчилериниң бирээзи, оон күүскомунуң даргазы Уилльям Галлахерниң 70 хар харлаанын таварыштыр Глазгога байырлыг хурал болуп эрткен. Аңаа Англияның бүгү-ле черлериндеп келгилээн 3 муң ажыг кижилер олурушканнар. Хурал эрткен залды тайбың болгаш социализм дээш демиселче кыйгырган лозуңнар-биле шимепкен турган.

Великобританияның коммунистиг партиязының күүскомунуң даргазы Галлахер, чиңгине секретари Гарри Полит, компартияның шотланд организациязының секретари Уилльям Лахлан, компартияның Глазгода организациязының даргазы Келли, «Дейли уоркерниң» редактору Джон Кэмпбелл, Шотландияның дагжыларының профэвилелиниң даргазы Э. Моффат болгаш Великобританияның оон-даа өске партия болгаш хөй-ниитичи ажылдакчылар президиумге көстүп келирге, олурушканнар диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле ужурашканнар.

Аңаа Джон Кэмпбелл, Уилльям Лахлан, Э. Моффат болгаш өскелердаа байыр чедирип, чүве чугаалаваннар. Ажылчын аңгының хереэнге Галлахерниң кызыгаар чок бердингенин, тайбың болгаш социализм дээш ооң туруштуг болгаш коргуш чок демиселин чүве чугаалаваннар шуптузу демдеглеп турганнар.

ВКП(б) ТК-дан, Кыдаттың, Чехословакияның, Францияның болгаш өске-даа чурттарның компартияларының төп комитеттериндеп Галлахерге чоруткан байырлыг телеграммаларны «Дейли уоркерниң» редакторунуң дузалакчызы Джон Голлан диңмиттиг адыш часкаашкыннары болуп турда номчаан.

ВКП(б) ТК-ның чедирген байырында мынча дээн:

ЭШ УИЛЛЬЯМ ГАЛЛАХЕРГЕ

Великобританияның коммунистиг партиязының даргазы болгаш ажылчын шимчээшкиннериниң хоочун ажылдакчыларының бирээзи, Силерниң чеден хар харлаан хүнүнерни таварыштыр Силерге ака-дуңманың байырын чедирдивис. Кадык-шыырак болуруңарны болгаш тайбынны болгаш ажылчы чоннарның эмдыралчы сонуургалдарын камгалаарынче угланган Силериң бүгү-ле ажыл-чорудулганарга чеднишкиннерлиг болуруңарны күзедивис.

Совет Эвилелиниң коммунистиг партиязының Төп Комитеди.

Компартияның организацияларының, чурттуң бүгү-ле кезектериниң комсомолдуң, профэвилелдериниң болгаш хөй ниити организацияларының төлээлекчилери, Дублиниңниң болгаш Белфастың ажылчыннарының, Глазго университединде өөренип турар инди-студентилерниң Клайда порттарының ажылчыннарының болгаш чурттуң оон-даа өске хөй-хөй бүдүрүлгелериниң ажылчыннарының, дагжыларының төлээлери Галлахерге байыр чедиргеннер.

Хуралдың сөөлгү үезинде Гарри Поллит чүве чугаалаан.

Галлахерниң чеден хар харлаанын демдеглээни ажылчы чоннуң сонуургалдарын туруштуу биле болгаш туюлунга чедир камгалаан карачаңгыс партияга, Великобританияның компартиязынга ажылчы чоннарның ынакшылының көргүзүүшкүү болу берген.

Ол-ла байырлыг хуралга 150 чаа кежигүннер компартиягa киргеннер.

Тайбың болгаш боо-чепсек дүжүрүүшкүү дээш национал съездиниң ажытынганы

ПАРИЖ. Декабрьның 22-де Парижтиң кышкы велодромунга тайбың болгаш боо-чепсек дүжүрүүшкүү дээш национал съезд ажытынган.

Съездиниң президиумунга: Фредерик Жолио-Кюри, Ив Фарж, генерал Пети, Жак Дюкло, Эжени Коттон, Франсуазы Леклерк, Аббат Булье, Бенуа Фрашон болгаш тайбың дээш демиселдиң бүгү делегейге көскү удуртукчулары, депшилгелиг ажылдакчылар, Францияның демократтыг организацияларычың удуртукчулары сонгутканнар.

Съездини эге сөс-биле Фредерик Жолио-Кюри ажыткан. Аалчыларның санында Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң төлээлери, Барыыш Германияда тайбың талалакчыларының төлээлери бар.

Ол-ла хүн «Тайбың болгаш боо-чепсек дүжүрүүшкүүнүң демисели» деп Ив Фаржтың илеткелин съезд дыннаан.

(СЭТА).

Съездиниң хагдынганы

ПАРИЖ. Францияның бүгү булуңнарындан чыглып келген 15 муң төлээлериниң киришкени тайбың болгаш боо-чепсек дүжүрүүшкүү дээш национал съездизи бодунуң ажылын декабрьның 23-те дооскан. Сөөлгү хуралга Тайбының национал Чөвүлелиниң даргазы Ив Фаржтың илеткелиниң талазы-биле санал бериишкини үргүлчүлеп турган. Санал берген кижи бүрүзү Совет Эвилелиниң баштап турары тайбының лагериниң күжүнүң өзүп турарын демдеглээннер.

Санал бериишкининге чүве чугаалаан Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кежигүнү Лоран Казанованың айытканы болза, делегейниң бүгү айтырыгларын чугаалажып турар КНО-да киржип турар францы төлээ болза, Францияның улузунуң сонуургалын эвес, а чаа дайын белеткеп турар америк империалистерниң сонуургалын илередип турар. Францияның улузун тайбың дээш болгаш чурттуң национал хамаарышпас чоруу дээш чаңгыс эптиң демиселче Лоран Казанова кыйгырган.

Тайбының национал Чөвүлелиниң доктаамал комиссиязының кежигүнү аббат Бульениц медеглээни болза, амгы үеде шажычыдаа болза, ол коммунистер-биле кады демисежип турар, чүге дээрге, коммунистер тайбың камгалалының бир дугаар одуруунда туруп турарлар. «Бис чаңгыс херекти камгалап турар бис—деп ол медеглээн.—Франция айыылда туруп турар, чүге дээрге, ооң кызыгаарында нацизм катап тургустунуп турар».

Тайбың дээш америк демиселчилериниң төлээзи Кингсбери база, Трумэнниң чазааның чорудуп турары дайын белеткелинге удурланып турар миллион-миллион американнарның мурнундан съездиге байыр чедирген.

Санал бериишкини төнгениниң соонда Тайбың камгалалының Совет комитединден, Тайбың камгалалының Вьетнам комитединден болгаш өске-даа демократтыг организациялардан алган байыр чедирген телеграммаларны номчаан.

Съездиниң төнчүзүнде бүгү төлээлер Францияның улузунга кыйгырыгны чаңгыс эп-сеткилдиг хүлээп алган. Кыйгырыгда «боо-чепсек дүжүрери болгаш экономиктиг бергедээшкинден Францияны камгалаары» дээш демиселди, Кореяда болгаш Вьетнамда дайынны соксадыры дээш, Германияның боо-чепсээн дүжүрериниң дугуржулгазын күүседири дээш, катышкан тайбынга ынакшылдыг болгаш боо-чепсээн дүжүрген Германия-биле тайбының кереэзин чарары дээш демиселди үргүлчүлээриниң болгаш күштелдириниң чугулазын чугаалал турар.

(СЭТА).

Индияда соңгулдалар

ДЕЛИ. Хайдерабад княжествозунда (можу) чер-черниң хоойлу үндүрер хуралдарның болгаш Индия парламентизинге соңгулдалар эгелээн. Соңгулдалар ол ышкаш Орисса штатта эгелээн.

«Хиндустан таймс» солуннуң медээзин ёзугаар алырга, катышкан чөөн фронтунуң база бир кандидады Абдул Кадыр деп кижи Тпаванкор-Кочин княжество эвилелинге болган соңгулдаларга 15631 бадылаашкыннарны алгаш тиилээн. Оон биле чергелештир депшитирген Индияның национал конгрезиниң партиязының кандидады 12717 бадылаашкыннарны болгаш социалистиг партияның кандидады 1653 бадылаашкыннарны алган.

(СЭТА).

Израильде ат чыылдазы

ТЕЛЬ-АВИВ. «Кол-гаам» болгаш «Ал гамишмар» солуннарның медээлерин ёзугаар алырга, беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбының Пактызын чарар дугайында Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга Израильде 361 муң ат салыышкын чыгдынган.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыннадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының декабрь 23-те медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле америк-англи эжелекчилериниң болгаш лисынманчы шериглериниң дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглери таварыштырбышаан, камгалалдың тулчуушкуннарын чорударын үргүлчүлеп турар.

Чөөн фронтуга улустуң шериглери тус-тус черлеринге ужур-дузалыг камгалалдың тулчуушкуннарын чорударын үргүлчүлээн.

Төп болгаш барыын фронтуларга шоолуг эвес аткылажыышкыннардан болгаш патрулдарның шимчээшкининден аңгы онза кандыг-даа өскерилгелер болбаан.

Декабрьның 22-де Вонсан районда тайбың чурттакчыларны кадыгдошкуну-биле бомбалап, пулемёт-биле боолап турган дайзының самолёттарындан бир самолёгту дайзының самолёттарын кедеп адар адыгжы-аңчыларның отрядтары аңдара аткан.

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының декабрь 24-те дамчыткан медээзинде чугаалап турары болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле америк-англи эжелекчилериниң болгаш лисынманчы шериглериниң дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглери таварыштырарын үргүлчүлевишаан, эрги туруштарга камгалалдың тулчуушкуннарын чорудуп турар.

Декабрьның 23-те барыын эриктерде Чходо ортулуктуң чанынга тайбың чурттакчыларлыг пунктуларны артиллерия-биле боолап турган дайзының ийи кораблин улустуң шериглериниң эрик камгалал батарейлери сугже киир аткан.

Декабрьның 24-те Вонсанга болгаш барыын эриктерде тайбың чурттакчыларлыг пунктуларны бомбалаашкынга болгаш боолаашкынга таварыштырып турган дайзының самолёттарындан 4 самолётту Улустуң армиязының зенттиг кезектери болгаш дайзының самолёттарын кедеп адар адыгжы-аңчыларның отрядтары аңдара аткан.

(СЭТА).

Ким Ир Сенниң болгаш Пын Дэ-хуэйниң генерал Риджуэйге харыызы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Кэсондан медээлеп турары болза:

Декабрь 24-те Кореяның Улустуң армиязының Кол командылакчызы генерал Ким Ир Сен болгаш кыдат улустуң эки-турачыларының командылакчызы генерал Пын Дэ-хуэй КНО-нуң чепсектиг күштериниң кол командылакчызы Риджуэйже харыы чоруткан. Харыының бижиин долузу-биле мооң адаанда киирген:

«Силериң декабрь 21-де чоруткан чагаңарны бис алдывыс. Ийи таланың туттурган шериглериниң болгаш оларның өг-бүлезиниң сонуургалынга тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганы болуру-биле-ле дүрген чедип алырынга амгы үеде чугаалажыышкыннарда туруп турар янзы-бүрү айтырыгларны дүргени-биле таарыштырары эн-не чугула деп санап тур бис. Кажан дугуржулгага ат салдынып, күштүг болу берген соонда ам бо үеде ийи таланың туттурган шериглер лагерьлеринде туруп турар бүгү туттурган шериглериниң оларның шагда-ла чарлып чорутканы боттарының төрелдеринче дүрген дедир чанарын болгаш бодунуң тайбың амыдралын катап эгелээри айтырыгларны дүргени-биле таарыштырар чоруктан болдунар. Тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарда туруп турар чамдык чугула кол айтырыглар таарыштырарының үе-чадазында туруп турар. Тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганы чарарын болгаш ийи таланың туттурган шериглерин хостаарын шаптыктап, ооң уламы-биле туттурган шериглериниң муң-муң өг-бүлезиниң дүвүрээшкинин үндүрүп турар кара чаңгыс үүл болза, силериң таланың чугаалажыышкыннарны узамдыктырарынче угландырган чөп шыныг эвес негелдецер болуп турар.

Туттурган шериглерге аъш-чемни, хепти, оларның сегииринге чогуур арганы берип турар болгаш оларга турар бажыннарны берип, ханы хүндүткелдиң принциви ёзугаар-бистиң талавыс туттурган шериглерни кижизиг ёзу-биле көөр политиканы чорудуп турар. Бүгү балыгланган болгаш аарыг туттурган шериглер оларны эмнээри-биле чугула медицина үүлү-биле хандырылгалыг тускай тургускан медицина кижилериниң медицинаның чогуур дузаламчызын ап турар. Бистиң таланың бергени туттурган шериглериниң шын ат дамзызы болза, туттурган шериглерни бистиң таланың хүндүлеп турарын болгаш сагыш-салып турарын шынныы-биле херечилеп турар. Ынчангаш туттурган шериглериниң турар лагерьлерин Кызыл Крестиниң Бүгү-делегей Комитедчиниң төлээлекчилериниң көөрү артык чорук деп бис санап турар бис.

Ынчалза-даа ийи таланың туттурган шериглерин дедир чандырар талазы-биле ажылды чигедири-биле тайбыңчыдылга дугайында дугуржулгага ат салдынганының болгаш дугуржулганың күштүг болганының соонда ийи таланың туттурган шериглер турар лагерьлерин көөр сорулга-биле Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Кызыл Крест Ниитилелиниң, Кыдат Улус Республиказының Кызыл Крест Ниитилелиниң болгаш Кызыл Крестиниң төлээлекчилериниң төлээлерни тургузарын, а ол ышкаш туттурган шериглерни дамчыдып бээр пунктуларга оларны дедир чандырар талазы-биле ажылга дуза чедиринге ол бөлүктериниң белен турарын саналдап тур бис.

Бир эвес бистиң саналывыска чөпшээрежир болзуңарза, бистиң саналывысты Кызыл Крестиниң Бүгү-делегей комитединге дамчыдып бээрин диледивис».

(СЭТА).

Индияда ажыл соксадыышкыны

ДЕЛИ. Индий чазактың күш-ажыл депортаментизиниң медээлерин үндезилээш, «Дели экспресс» солуннуң медээлеп турары болза, бо чылдың сентябрьде 92 742 ажыл хүнүн чидирген, 24 232 ажылчыннар киржип турган 82 күш-ажыл маргылдаажыышкыннары болган.

Бо чылдың октябрьде 58 608 ажылчыннар киришкен, 103 күш-ажыл маргылдажыышкыннары турган. Ол маргылдажыышкыннарның түүнелинде 179 568 ажыл хүнү чок болган.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

1952 чылдың январь 1-ден 10-га чедир национал театр школачыларның кышкы каникулун тавар ыштыр мооң адаанда шиилерни школачыларга көргүзер:

Январь 1 — вторникте
Аксаков
«КЫЗЫЛ ЧЕЧЕКЧИГЕШ».
Январь 2 — средада
С. Тока
ТӨҢГҮР-ООЛ».
Январь 3 — четвергте
А. Островский
«ЧАҢНЫК».
Январь 4 — пятницада
Гольфельд
«ИВАН БОЛГАШ МАРЬЯ».
Январь — 5 субботада
Готфельд
«ИВАН БОЛГАШ МАРЬЯ».
Январь 6 — воскресньеде
Тренев
«ЛЮБОВЬ ЯРОВАЯ».
Январь 7 — понедельникте
Михайлов
«ЧАЖЫТ ДАЙЫН».
Январь 8 — вторникте
Готфельд
«ИВАН БОЛГАШ МАРЬЯ».
Январь 9 — среда
Готфельд
«ИВАН БОЛГАШ МАРЬЯ».
Январь 10 — четвергде
Аксаков
«КЫЗЫЛ ЧЕЧЕКЧИГЕШ».

Шиилерниң эгелээр шактары хүндүскүнүн 1 шак 30 минутада.

Билеттерни хостуг садып турар.

Дирекция.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура болгаш уран-чүүл килдистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарьниң —4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б03019 Облкүүгеномнуң типографиязы